



## ELŐFIZETÉS.

## HÉLYBEN:

Egy évre ..... 28 korona.  
Fél évre ..... 14 korona.  
Egy negyed évre .. 7 korona.  
Egy óra ..... 2 k. 40 f.

## VIDÉKEN:

Egy évre ..... 32 korona.  
Fél évre ..... 16 korona.  
Egy negyed évre .. 8 korona.  
Egy óra ..... 2 k. 80 f.

# ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPLAP.

## SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és csanádi egyesült  
vasutak palotájában.  
TELEFON-SZÁM: 367.

## KIADÓHIVATAL:

Aradi Nyomda Részvény-  
Társaság.

József főherceg-ut 22. sz.  
TELEFON-SZÁM: 151.

Arad, 1916.

Főszerkesztő:  
Stauber József.

Szombat, december 16.

## Elfoglaltuk Buzeut.

— Csökkent az oroszok támadó tevékenysége. —

Budapest, december 15. (Hivatalos.)

A főhadiszállás jelenti:

### Keleti haretér:

A szövetségesek a hátráló románok és oroszok szakadatlan üldözése közben tegnap elfoglalták Buzeut. Buzeutól északra az ellenség még ellenáll. A legutóbbi két napon ejtett foglyok száma ismét négyezerre rug. Oznától nyugatra és északnyugatra a harc elkeseredetten folyik. Az Uz völgytől délre ellentámadással ismét elragadtunk az oroszoktól egy magaslatot, melyet átmenetileg megszerezték. A Csobános völgytől északra az ellenség helyi előnyökhöz jutott. Az Erdős-Kárpátokban az oroszok támadó tevékenysége csökkent. Ksmiuchynál, Zborowtól délre, osztrák-magyar osztagok 350 méter arcvonal szélességben befészkeltek magukat az orosz előőrsök árkaiba.

### Olasz és délkeleti hadszíntér:

Változatlan. Hófer altábornagy, a vezérkari főnök helyettese.

## Attörtük az ellentálló oláhok frontját.

(Buzeut elfoglaltuk.)

Berlin, december 15. (Hivatalos.) A nagy főhadiszállás jelenti:

### Nyugati haretér:

A német trónörökös arcvonala:

A Maas nyugati partján a franciák három támadással hiába kísérleteztek, hogy Malancourtól délkeletre a 304-es magaslaton tőlük röviddel ez előtt elragadott árkokat visszaszerezzék. A folyótól keletre erős a mögöttes terepre is messze kiható tűzerési előkészítés után több támadásba kezdtek. A Cote de Poivre összes támadó hullámok előnyomulása védőtűzünkben meghiusult. A Harbaumont erőd déli lejtőin az ellenség támadása romboló tűzünkben nem tudott kifejlődni.

### Keleti haretér:

Lipót bajor herceg vezértábornagy arcvonala:

A Zlocov—tarnopoli vasutvonalától északra német csapatok benyomultak az orosz árkokba és 80 fogollyal tértek vissza.

József főherceg vezérezredes hadsereg arcvonala:

Az oroszok tegnapi támadásai az erdélyi keleti arcvonalon többnyire ép úgy meghiusultak, mint az előző

## Nem kell a béke?

A művelt Nyugat pózoló hajtóvadászainak pénzsztágtól megszedült kopói: az entente arányaival kitömött francia agarak, angol bulldogok s orosz komondorok már megkezdték az éktelen üvöltést a központi hatalmak békejavaslata ellen. Ellenségeink megfélemlített és megvásárolt sajtója szinte gunyolódva fogadta becsületes szándéku, az egész világ nyugalalmát megszerzeni akaró ajánlatunkat. Természetesen a gyöngeségünket olvasták ki belőle, természetesen békéért könyörgünk, mert természetesen éhínség dühöng nálunk. Nem szabad tehát a koplalástól erőtlenné vált reszkető békejobbunkat elfogadni, hanem várni kell, amíg kimerült inakkal térdre rogyunk előttük. Már nincs messze ez az idő, csak még vagy tíz évig várjunk türelemmel.

Az ember ámulva csapja össze a kezét. Megőrültek ezek, vagy a nemzeti fanatizmus a vakságig megrészegette őket? Nemcsak a lapjaikból csöpög a meggyőződésnélküli álhazafiság, hanem a francia miniszterelnök is olyan beszédeket mond a világ legnívósabbnak hirdetett parlamentjében, amilyenekhez hasonlót nálunk a követválasztások idején hordótetőről szoktak intézni a karcostól megszedült tömegekhez. Németországtól meg kell szabadítani az világot, Belgiumot és Szerbiát teljesen kárpótolni kell, a központi hatalmakat meg kell büntetni a rengeteg vér miatt, amelyet harmadfél éve folytatnak. . . . Oh szentségtelen bolondjai az önámításnak, mikor fogtok már kibontakozni a saját hiúságotok gerjesztette kancsal illúziók mérges gőzéből? Hát még mindig nem volt nektek elég a népek millióinak szenvedéséből, még mindig komolyan hiszitek, hogy le tudtok teperni bennünket? Eppen most törtük át az oláh frontot, ki tudja hányadszor és elfoglaltuk Buzeut, ezt a fontos stratégiai pontot, görög szövetségesünk talán már holnap halálos csapást mér a szalonikii gyűlevész hadra és ők még mindig a saját győzelmükről szónokolnak. Nem kell a kezünk forró és emberszerető szoritása? Jó. Tudunk mi ütni-vágni is, hogy rémes segélyordítássá válik hazug prédikációtok. Elkészültünk mi erre is. Számoltunk azzal, hogy a vérontást nem állítjuk meg szelid szavunkkal. Majd beszélnek ágyuink és fegyvereink veletek.

(=)

napokon. Egy magaslaton sikerült az ellenségnek megvetnie lábát.

Mackensen vezértábornagy hadserege portja:

Nagy oláhországban égő falvak jelzik az utat, melyen az orosz visszavonult. Kedvezőtlen utviszonyok mellett a szövetséges csapatok vetélkednek abban, hogy az ellenség a síkságon ne tudjon hosszabb időre megállni. A hegységben az ellenség megerősített állásokban ellenállást fejtett ki. Az állásokat áttörtük. Buzeut elfoglaltuk. A 9-ik hadsereg a tegnapi és tegnapelőtti nap eredményeképpen 4000 foglyot jelentett. Fetestinál nagyobb bolgár erők átkeltek a Dunán.

### Macedóniai hadszíntér:

Részleges előretörések Paralovonál és Gradesnicánál. (A Cserna keleti folyásának két oldalán). Az ellenségnek csupán veszteségeket eredményeztek. A Struma lapályon járőrészatározások voltak. Ludendorff, első főszállásmester.

## LEGUJABB.

Reggel 4 órakor érkezett.

### Ultimátum Görögországnak

Pireusból jelenti Az Havas ügynökség: A szövetséges hatalmak jegyzéket adtak át tegnap délután Zolaszastas görög külügyminiszternek. Sir Elliot angol követ a szövetséges államok deyenje, nyújtotta át a jegyzéket, amely a következőképpen hangzik: Kormányaink utasításához képest Anglia, Franciaország, Olaszország, Belgium és Oroszország követneinek van szerencsájük a következőket tudomására juttatni: A legutóbbi athéni események világosan beigazolták, hogy sem a görög király, sem a kormány nem rendelkezik olyan tekintéllyel a hadsereggel szemben, amely megakadályozná, hogy az ne legyen Macedóniában a szövetségesek hadserege biztonságának és a béke fenyegetésének okozója. Ilyen körülmények között a szövetséges kormányok kénytelenek voltak, hogy haderőiket támadás ellen biztosítsák, azt kívánni, hogy a csapatok és hadiszerek kiszolgáltatása nyomban végrehajtassék, a mellékelt technikai jegyzék értelmében. Ez eltolásoknak huszonnégy óra belül meg kell kezdődnie és oly gyorsan, amint csak lehetséges végrehajtaniok. Azonkívül meg fogják akadályozni a csapatoknak és hadiszerek északi irányban minden elmozdítását. Ha a görög kormány mindkét követelést nem teljesítené, úgy a szövetségesek azon a nézeten lennének, hogy ilyen magatartás velük szemben ellenséges akust jelentene. Alulírottak parancsot kaptak, hogy követségeik személyzetével hagyják el Görögországot, ha a jegyzék átadásától számított huszonnégy óra leforgása alatt a király teljesen simán el nem fogadja a feltételeket. A görög partok blokádját mindaddig fenntartjuk, míg a görög kormány teljes elégtételt nem ad a nem rég történt támadásokért, melyeket a görög haderők kihívás nélkül a szövetséges csapatok ellen intéztek és a jövőre nézve elég biztonságot nem adna.

## Csak a felesleget rekvirálják.

(A közlelmezési biztos első rendelete. — Szacsavay Zsigmond a város közönségéhez.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Országos Közlelmezési Hivatal folyó évi november hó 27-én 5000. szám alatt kelt rendeletére Arad város területén 5000 m/m. emberi élelmezésre alkalmas gabonaneműeknek, hüvelyeseknek és ezek örleményeinek stb. közlelmezési célokra való igénybe vételét rendelte el. E kontingens lehető biztosítása végett, melyhez a legmesszebbmenő s ma döntő fontosságú érdekek fűződnek, az Országos Közlelmezési Hivatal engem kivételes hatalommal ruházva fel, kötelességemmé tette, hogy mindazokat az intézkedéseket, melyeket a cél elérése tölem követel, megtegyem. A reám s a közigazgatásra sulyosodó ezen óriási feladat teljes tudatában, a cél elérését tartva szem előtt, mindenekelőtt a következőkről értesíti a közlelmezési biztos Arad város közönségét:

Jelen rendelet alapján foganatosítandó igénybevétel kiterjed a buza, rozs, kétszeres, árpa, tengeri, köles, burgonya, továbbá a buza liszt, kétszeresliszt, árpaliszt, tengeriliszt és végül a lenese, borsó és bab készletekből a termelőknél, iparvállalatoknál (vendéglők) és magán háztartásokban mutatkozó s az alábbi szempontok szerint megállapítandó feleslegekre. Készletbirtokosoknál a saját házi és gazdasági szükségletre visszatartható mennyiségek, vagyis az ennek levonásba hozatalával megállapítandó feleslegtek tekintetében következők tartandók szem előtt:

### Háztartási szükséglet.

1. A termelő házi szükségletre 8 hónapi szükségletet (1916. december 15-től 1917. augusztus 15-ig) tarthat vissza. Egyhavi szükséglet 18 kg. A nyolc hónapra visszatartható mennyiség 144 kg. Ezen 144 kg. együttvéve búzából, árpából, rozsból, tengeriből értendő, tehát egy termelő összesen 144 kg. gabonát tarthat vissza házi szükségletére saját személye részére, ha felesége és egy felnőtt gyermeke is van, akkor összesen 3-szor 144 kg-ot, vagyis 432 kilogrammot.

### Gazdasági szükséglet.

2. A termelő gazdasági szükségletre 1917. augusztus 15-ig számítva csak a természetben szolgáltatandó terménybeli járandóságok (alkalmazottak, cselédek, munkások munkabére, arató része, cséplő része, konvenciója) a vetőmag és állattállomány szükséglete vehető számításba.

3. A gazdasági cselédek, alkalmazottak terménybeli járandósága címén csak annyit szabad számításba venni, amennyi termény a termelő által a gazdasági cseléddel vagy alkalmazottal kötött szerződés értelmében a cselédeknek vagy alkalmazottaknak a rekvirálástól 1917. augusztus 15-ig jár.

4. Számításba csak azok a cselédek vehetők, akik most tényleg ott vannak, vagy a legközelebbi cselédfelfogadáskor ott lesznek.

5. Az időleges munkások munkabére címén csak ott és annyi termény vehető figyelembe, a hol a terménybeli ellátás most szokásban van és csak oly mennyiség, a mely a helyben szokásos mennyiségnek megfelel.

6. Arató és cséplési címén csak annyit lehet számításba venni, mint a mennyit a folyó évben végzett aratói és cséplési munkáért az idej terméskből a gazdának még szerződés szerint ki kell szolgáltatnia, továbbá azt a mennyiséget, amelyet az 1917. évi augusztus 15-ig kell majd a termelőnek az 1917-iki arató és cséplésnél alkalmazott részeseknek előleg és eletemre természetben még olyan időpontban kiszolgáltatni, amikor az 1917. évi terméskből az e célra szükséges mennyiség még kiesépelve nem lehet.

7. Vetőmag szükséglet megállapításánál a termelő a vetés forgóját figyelembe véve a következő mennyiségeket tarthatja vissza:

1600	□-ól buzavetésre	—	—	100	kgm.
1200	"	"	"	60	"
1600	"	tengeri vetéshez	—	20	"
1200	"	"	"	15	"
1600	"	állattakarmányhoz szükséges tengeri vetés (mialing)	—	120	"
1600	"	árpa	—	100	"
1200	"	"	—	75	"

8. Hízalási célra egy sertésre 4 métermázsza tengeri veendő számításba, árpa azonban nem hagyható vissza. Senki sem terjeszkehdhet túl a rendes hízalás keretein, senki sem hízalhat többet, mint amennyit a béke idején hízalt s e hízalásra a termelő gazdasági szükséglet címén csak akkor tarthatja vissza a szükséges mennyiséget, ha előző évben a hízalást nem vásárolt, hanem saját terméskü terményével eszközölte.

9. Az állattállomány szükségletének megállapításánál csak a gazda rendes állatszámára vehető számba, vagyis az amely az illető gazdasági üzem méreteinek a békeidőben tartott állatlétszámnak lényeges eltérés nélkül megfelel. Az állattállomány szükségletére búzát, rozst, kétszerest visszatartani és felhasználni tilos.

10. Olyan helyeken és olyan időszakokban, ahol a loállomány a békében sem fogvasztott abraktakarmányt, illet számításba venni nem lehet, ott pedig, ahol az abraktakarmány adagolása eddig is gyakorlatban volt és ahol az abraktakarmány (például csikók, ménék) nélkülözhetetlen: a legszigorubb takarékoság érvényesítésével kell a visszatartható mennyiséget megállapítani, de csak azon időszakra, amelyben a nehezebb munka, vagy a tenyésztés érdekei miatt az abraktakarmány okvetlenül szükséges. Egy lóra 5 métermázsánál több még indokolt esetekben sem vehető számításba.

10. Szarvasmarha részére abraktakarmányt csak különösen indokolt kivételes esetekben lehet az okvetlenül szükséges s takarékosan számított mennyiségben figyelembe venni (például tehenészet, tenyésztés). A sertések hízalására árpa nem használható. Arpa kizárólag a malacok felnevelésére tartható vissza. Juh és kecske részére abraktakarmányt engedélyezni nem lehet.

Baromfiak részére tengeri csak ott tartható vissza, ahol sem ocsu, sem más ilyenmü hulladék nem található.

A 3973—1916. M. E. számú rendelet alapján kibocsátott és folyó évi november 27-én kelt 5000—1916. számú rendelettel elrendelt újabb rekvirálás alkalmával a hatóságilag igénybe vett buza, rozs, kétszeres, árpa és zab készletekért az eljárást egész tartama alatt (tehát folyó évi december 15-ike után is) az eljárás befejeztéig a 3973—1916. M. E. számú rendelet életbeléptének napján, azaz folyó évi november hó 28-án érvényben lévő legmagasabb árak fizetendők.

A hatóságilag igénybe vett tengeri készletekért, amennyiben azok emberi élelmezésre alkalmasak, az előbb említett eljárás egész tartama alatt a 3172—1916. M. E. számú rendelet 7. §-ában megállapított térítés, azaz a hatóságilag megállapított legmagasabb ár 6 koronával meghaladó térítés fizetendő.

### A feltárás.

A feltárást és a mutatkozó feleslegnek igénybevételét a közigazgatás rendes szervei, illetőleg e célra kellő számban kirendelt tisztviselők látják el. A kirendelt tisztviselők működésük egész tartama alatt az 1886. évi XXII. t.-c. 105. §-ának rendelkezései alá esnek, szabálytalanság esetén tehát rendbirsággal sújtandók, esetleg tegyelmi hatóságuknál az elkövetett visszaélések megtorlása végett jelentés teendő.

A közigazgatásnak, illetőleg a kirendelt polgári requisitornak működését minden tekintetben támogatni és kényeszer feltárolások által az eljárást hatékonyabbá tenni a és kir. katonai parancsnokság által kirendelt katonai segédlet van hivatalva. Szacsavay Zsigmond, Arad város közlelmezési biztos.

## Mindenki jegyezzen hadikölcsönt.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A nemzet ünnepi hangulatban várja azt a napot, amikor ifju királyát megkoronázza. A harcúterén küzdő magyar hősök és vitéz szövetségeseink gondoskodtak róla, hogy Károly király koronázása a szó legszorosabb értelmében dicsőséges körülmények közt történjen meg. Diadalt diadalra aratnak vitéz katonáink, Bukarest már a mienk és maholnap az egész perfid Románia arra a sorsra jut, amelyet az entente „védelme“ szánt neki és a többi kis nemzetnek.

Ezek a történelmi jelentőségü napok épen összeesnek az ötödik hadikölcsön jegyzésének napjaival. Már az eddigi jegyzési eredmények is azt bizonyítják, hogy a magyar nagyközönség tisztában van hivatásával, tudja, hogy mi a kötelessége ezekben a nagy időkben. Az ötödik hadikölcsön aláírása serényen folyik, az elbujt nagy és kistökék előkerülnek, hogy hadikölcsön formájában biztosítsák hadseregünknek mindazt, ami a végleges győzelemhez szükséges. Ha a jelek nem csalnak, ez a hadikölcsön eredményeiben még az eddigieket is felül fogja múlni.

Ki hitte volna a háború előtt, hogy ennyi tökeerő rejlik Magyarországon. Azelőtt azt hittük, hogy külföldi tőke nélkül semmihez se foghatunk hozzá. Ezt remélte az entente is, amikor ellenünk tört, mert jól tudta ugyan, hogy a mi katonáink a legkülönbek, de abban bizakodott, hogy anyagi erőink hamarosan kiapadnak. Most, hogy közel harmadfél éve tart már a háború és nem hogy a kimerülés tünetei mutatkoznának rajtunk, hanem ellenkezőleg, napról-napra új győzelmekeket aratunk, az entente is kiábrándulhat már balga reményeiből.

Hogy az entente kiábrándulása teljes legyen, hogy letörjük az entente-ot, csakis rajtunk mulik. Nekünk pedig ebben az iránybar most a legfőbb tennivalónk, hogy mindenki jegyezzen hadikölcsönt.

A mai napon az aradi pénzüzeteknél a következők jegyezték:

Az Aradi Első Takarékpénztárnál Szabó Mihály György és neje 100.000, Aradi Minorita rendház 20.000, Deutsch Márkus és Fiai 10.000, Blau Zsigmond 2500, Cservenka Illés 1500, Mohr Vendel további 1000, Juhász Gábor 1000, Ruprecht János 1000, Ujanádi áll. iskola alapítványa 150 koronát. A mai jegyzés 137,150 korona. Az összes eddigi jegyzések: 5,002.300 korona.

Az Aradmegyei Takarékpénztárnál Széchenyi gőzmalom 100.000, Singer Hugó 20.000, Kiss Pálne 2000, Zielbauer Márton 5600, Mánya Aurél 1500, Deutsch Rezső 8000, Weisberger Lipót 5000, özv. Soltz Jozefa 1000, Faragó Benő 5000, Avarffy Ferenc dr. 3000, Mikula Anna és Katalin 1000—1000, Major János 6250 koronát. Összes eddigi jegyzés négy és fél millió korona.

Az Aradi Polgári Takarékpénztárnál Polák József 10.000 koronát jegyzett.

Menekülteket keresnek. Miklós Dávid, a 82. gyalogezred második pót századából, keresi az állítólag Aradmegyében tartózkodó, Kézdivásárhelyről menekült feleségét és Béla nevü kistiát. — Salamon Zsigmond 5—64. gyalogezred menetszázada (tábori posta 274) keresi Aradon tartózkodó, Vulkán községből menekült özv. Salamon Ignácét. — Valter Albertné (Magyarpécska, Hosszu-utca 588, Hajas Pál leveleivel) keresi Pajról menekült édesanyját, Angya Jánosét és niát, Valter Jenőt.

# Stürmert megvesztegették?

(A volt orosz miniszterelnök rágalmozási pere.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

Kopenhágából jelentik: A pétervári lapok jelentése szerint az orosz fővárosnak ismét legelső rendű szenzációja van. Stürmer, a megbukott miniszterelnök személye áll a nem mindennapi társadalmi és politikai nagy esemény előterében és egy olyan lavina indult meg az ügy napvilágra kerülésével, amely a legelőkelőbb orosz körök, igen széles rétegét készíti alapjaiban megrendíteni.

Mint a kormányhoz közel álló lapok írják, Stürmer december 4-én a birodalmi tanács elnökét kereste fel és átadott neki egy feljelentést Miljukov dumaképviselő ellen, aki a híres kormánybuktató beszédében a volt miniszterelnök ellen a legsúlyosabb vádakát hangoztatta. Ismeretes, hogy Stürmer annak idején minisztertanácsai biztatására azt a kérelmet intézte Radzianko dumaelnökhöz, hogy őrizze meg Miljukov beszédének gyorsírói feljegyzését, mert ő a kadettpárt vezérét rágalmozás címén teletűszte akarja vonni. Később Stürmer felszólította az államügyészt, hogy adja át neki annak a jegyzőkönyvnek a másolatát, amelyet Manuilovnak, a Novoje Wremja letartóztatott, de már szabadlábra helyezett főmunkatársának kihallgatásakor vettek fel, mert Miljukov a maga beszédében sokszor hivatkozott erre a publicistára, mint aki a miniszterelnök ellen hangoztatott vádakát meg tudja erősíteni. Az ügyesség ezt a kérelmet elutasította. Azonban Radzianko elrendelte, hogy Miljukov beszédét az államnyomda sokszorosítsa, a cenzura pedig megengedte a pétervári lapoknak, hogy leközlöjék a beszédnek azokat a részeit, amelyben Stürmer magára nézve rágalmozásokat lát. Az egyik passzus a következőképp hangzik:

„Régóta ismeretes, hogy Manuilovot tartóztatták. Ujabbat nem mondhatok önöknek, minthogy Manuilovot azért tartóztatták le, mert megvesztegettette magát. De miért helyezték szabadlábra? Uram, ez sem titok. Manuilov azt vallotta a vizsgálóbíró előtt, hogy a megvesztegetési összeg felét átadta Stürmernek“.

Miljukov szavai a dumában óriási izgalmat keltettek. Mint a gyorsírói jegyzetekből megállapítható, Roditsev ezt kiáltotta közbe:

— Ezt mindnyájan tudjuk.

A volt miniszterelnök feljelentése Pétervár legelőkelőbb köreit is kizozta a flegmájukból. Miljukov a дума folyosóin kijelentette az újságíróknak, hogy nyugodtan néz a per elé. Neki mint vádlottnak — mondotta — jogában lesz a védekezés és ezért majd tanukul igen sok államférfit, minisztert és követet idéztet meg, akik majd az ő igazát bizonyítani tudják. A vizsgálat tehát tulajdonképpen Stürmer miniszterelnöki és külügyminiszteri működését fogja leleplezni.

## Károly király tábornoki arcképe.

(Barabás Béla interpellációja. — A képviselőház ülése.)

— Saját tudósítók telefonjelentése. —

A képviselőház mai ülésén Szász Károly alelnök elnökölt.

Illés József előadó betérjeszti a hitlevéljavaslatot és annak letárgyakására a sürgősség kimondását ajánlja. A Ház a sürgősséget kimondja és a legközelebbi ülést holnap délutánra tűzi ki, amelynek napirendjén a hitlevéljavaslat szerepel.

Polónyi Géza azt kívánja, hogy a hitlevéllel kapcsolatban közöljék a Házzal a király által leteendő eskü szövegét is. A felszólásra Tisza István gróf miniszterelnök válaszol és kijelenti, hogy a hitlevéltervező bizottság a hitlevelet és esküformát letárgyalta és a javaslatához az esküformát is hozzácsatolták, ami azt jelenti, hogy annak szövegét fel fogják olvasni.

Ezután Barabás Béla sürgősen interpellál a király arcképekkel való alkalmazásáról. Beszédében kiemeli, hogy nemzeti szempontból kívánatos, a király képének sokszorosításánál az, hogy az osztrák császári jelleggel mellőzzék

és domborítsák ki a magyar királyi jelleget. Miután a király a legelső magyar ember. Felveti ezzel egyúttal a Gotterhalte kérdését is és kifogásolja, hogy Magyarországon katonai ünnepeken, sőt magánünnepeken is, ahol a király esetleg megjelenik, szintén a Gotterhaltét játsszák. Követeli a kérdés akként való szabályozását, hogy Magyarországon a Gotterhaltét ne játszassák.

A felszólásra Tisza István gróf miniszterelnök válaszolt. Kijelenti, hogy nem oszthatja azt a nézetet, amely kifogásolja, hogy a király tábornoki egyenruhában jelenik meg ünnepélyes alkalmakkor. Nemcsak, hogy nem kifogásolja, sőt mint dinasztiahű magyar, helyesli is, hogy a király a tradíciókhoz híven, miként a többi magyar királyok, a hadsereg élére állott. A legfőbb hadvezéri tisztség szoros összefügg a magyar király személyével. A magyar király koronázáskor is egyenruhában jelenik meg és nem tartaná kívánatosnak, hogy a magyar király valamelyes alkalomnál katonai méltóságát mellőzné. Ellenkezőleg. Nemzeti szempontból kívánatos, hogy a király mindenkor, mint a legfőbb hadur jusson előtérbe, mivel ezzel a magyar nép és a hadsereg szoros összetartozása jut kifejezésre. (Előnk helyeslés.) Nem helyeselné épen ezért azt a rendeletet, amely korlátozná királyunk arcképek ilyen ábrázolását.

Természetes, hogy a király és a királyi pár képeinek szövegei mindenben megfelelőek kell, hogy legyenek a magyar államjogunk. Magától értetődik, hogy az osztrák császári koronával ellátott képek nem felelnek meg használatra a magyar hivatalokban. Ez lenne tulajdonképeni válaszom az interpellációra. Nem mulaszthatom azonban el, bármennyire is ellenkező tiltogásom van erről jelenben beszélni, hogy az interpellálónak a császár himnuszra vonatkozó megjegyzésére válaszoljak. Az a meggyőződés, hogyha az interpelláló körütek int, látni fogja, hogy minő érzelmeket váltott ki beszédének eme része.

Felkiáltások a baloldaltól: Pártkonferencia ez? — Kovesen jelentek meg a képviselők!

Tisza István gróf folytatja beszédét:

— Sajnálom, hogyha esetleg tévedtem volna.

Kiáltások a baloldaltól: Tévedés volt?

## Aki megbüntette a főkapitányt.

Meghalt Szeged egyik legismertebb embere, Koczor János, városi tanácsnok.

A szegedi sajtó föllendüléséhez kiváló férfiak járultak hozzá. Erdemük, hogy meg tudták szolgáltani a hozzájuk kerülő emberanyagot, amely örökbecsű anyag, ha nem aktaszámmak tekintik. Gárdonyi Géza, Thury Zoltán, majd Tömörkény István és Békefi Antal sokat köszönhetnek a rendőrségnek, ahol művészi beállításba került eléjük a modell. Igaz viszont, hogy tudni kellett a megmintázásához is, — ezért volt szerencsés a két főkellék találkozás.

Békefi Antalnak kötetekre menő írása jelent meg, ott másolta valamennyit Bérczy nász szobájában eleven alakokról. Érdekes egyéniség volt maga a tárgyaló bíró is, valamelyes kun típus mélyen járó elmével, aki furlangot vet gáncsul a hozzá közeledő furlangnak s kiszólásai szállóigékké változnak.

A teljességet Koczor János volt kihágási bíró hozta meg, ő még Bérczyn is teltett s megérte, hogy csak Koczor-bírósnak nevezték a hivatalát. Koczor János fogalommal vált, mert kiderült, hogy nincs büntetlen ember a világon. A bibliai szent hétszer vétkezik napjában, ezen azonban nem szabad megütni. A földi ember nálánál gyarlóbb, következésképp eseteinek száma is szaporább. A törvényekkel még kijön valahogyan, azok hatalmas kontur-

vonások, egyszer madárijesztők, máskor kiálló fagerendák. Messziről figyelmeztetnek, (jóllehet a madár nem mindig gyáva s ép a tilosát keresi), hogy közel a csőz, vagy belevágod ok-talan fejed valamibe. De rendeletek tömegében eligazodni nem olyan könnyű. Koczor János, ha különös jókedvében volt, be tudta bizonyítani, hogy a legkorrektebb törvénytisztelő sem tud úgy végigmenni az utcán, hogy kihágást ne kövessen el. Élete elejétől végig áthágása a szabályoknak, amiként hogy spirítuszban kellene mutogatni azt a ritka példányt, akit megfogni lehetetlen.

A gyerek iskoláztatása, betegsége, a kutya különféle rokonszenve emberek iránt, a tanyai malac érdeklődése, hogy mit csinálnak a szomszédokban, tyukok kíváncsiaskodása más tarlója iránt (bizonyosan kakas is van a játékban), birkák álmatag dángubálása, vagy szórakozottsága, kocscikerekék nyomtávja, piaci beszédmodorok már sok lélekveszedelmet idéztek föl. Ha elé akarnók sorolni mindazt a kúzust, amit különféle emberek szándékkal, vagy szándék-talanul elkövetnek, főleg amiért a kihágási bíró elé jutnak, — akkor le kellene nyomtatni a pályaválasztási utmutatót s külön kötet szükségeltetne a deliktumok felsorolására. Törvénykönyvek kompendiumának munkájára mégsem vállalkozhatván, elégedjünk meg annyival, hogy Koczor János volt az a parádés kocsis, akinek mind a tíz ujja gyeplőt szorongatott, mert akkor is talált paragrafust, amikor azt lehetett volna hinni: nő, tán csak mégsem

akadt olyan pihent eszű ember, aki erre is gondolt volna.

Dehogy nem akadt, már hogyne lett volna! Sokkal több a pihent ész, mint amennyit elbir az ország.

Ult tehát az újságíró a Koczor-bírósnak és hallgatta a tárgyalásokat. Koczor — mindenki János-a — távolról sem tárgyalt azzal a rendszerrel, mely a nagyméltóságú magyar királyi Kuriát oly megkülönböztetett módon jellemzi, ellenben elővette magyar nyelvismét, összehunyorította a szemét és két szóval belevágott a vesébe.

A tanya derék fia bizonyos perlekedési vágygyal, sokszor csökkent jóhiszeműséggel, de minden esetre a ravasszág fegyvereivel vértelve jött be a városba s állt kisebb rendű ítélőbírája elé. Koczor megérintette a billentyűt, mely szabadjára ereszti a szózuhatagot, aztán hallgatta. Előrehajolt, tekintete a szónok szemét leste hunyorgatva, mint akit a világon ezenkívül semmi egyéb nem érdekel.

— Ahá . . . Persze-persze . . . Nini, csakugyan . . . Mondja csak kend tovább . . . Nonó!

. . . Ejnye a rossz betyárját, azt mondta? . . . Hát így volt . . .

Nézte az emberét, nézte, tisztába jött vele egyszeriben. Aztán odadobott feléje egyetlen szót, úgy ragadta ki az események lényegéből, kellős közepéből. Azt az egyetlen, ami éppen kellett, hogy a magyar meghököljön, montha-

A miniszterelnök folytatja:

— Még ha tévedtem volna is, akkor is hangoztatom, hogy nemesak ennek a pártnak a véleményét fejezem ki, amikor azt mondom, hogy ezen kérdésnek a jelen pillanatban való felvetése és még hozzá az ilyen formában való felvetése sem időszerűnek, sem izlésesnek, sem helyesnek nem nevezhető. (Helyeslés jobbról.) A képviselő ur helyesnek találta felujtani azt a mesét is, hogy az ugynevezett császárhimnusz valamikor kivégzéseken játszottak volna. Ez a mese talán egyszer alkalmas volt a kedélyek megmérgezésére, valamikor talán megboesáthatók voltak az ilyen események. Ma azonban, amnyi évtizednek tapasztalata után igazán nincsen helyen. (Helyeslés.) Ugy vélem, hogy ma, amikor a háboruban felhangzott az osztrák néphimnusz, közvetlen utána pedig a magyar néphimnusz és katonai részről teljes tiszteletben részesítik a magyar himnusz (Elénk helyeslés) — a képviselő ur legalább

is megkésett beszédével. Ezen véleményét sokkatta inkább kifejezésre juttathatta volna akkor, amikor a delegációk elnöke volt. (Elénk helyeslés, derűtség.) Végül kéri a miniszterelnök válaszában tudomásul vételét.

Barabás Béla még egyszer felszólal, kijelenti, hogy magyar tábornok nincs, ennél fogva magyar tábornoki ruhát a király nem viselhet. Ami a Gotterhaltét illeti, nem szívesen hallgatja Magyarországon sehol és az ő lelkéből, valószínűleg a többség lelkéből is, a mult emlékeinek sötéttségét ez a nóta sem tünteti el. De ha feledjük is a multat, reméljük, hogy a koronázásnál nem fogjuk a Gotterhaltét hallani, akkor se, ha utána a magyar himnusz játszán a katonazenekar. Mert a Gotterhaltének az országban semmi keresni valója nincs.

A Ház a miniszterelnöknek az interpellációra adott választ tudomásul vette s ezzel az ülés véget ért.

## LEGUJABB.

Erkezett reggel 4 órakor.

### Tisza István faképnél hagyta a követelőző horvátokat.

Budapestről telefonálja tudósítónk: A horvát képviselők a regnikolaris ülésén Skerlec Iván báró vezetésével kérték, hogy a cím megváltoztatásával állami önállóságuk jobban kidomboríttassék. Követelték, hogy a Habsburg-ház tagjainak kihalásával a nemzetre visszaszálló királyválasztási jog külön háramoljon vissza Horvátországra és külön Magyarországra. Tisza István gróf miniszterelnök ezt mondotta a küldöttségnek: Az urak eltefejték, hogy Magyarország és Horvát-Szlavon-Dalmátországok egy és ugyanazon állami közösséget alkotják. Nem lehet szó paritásról és dualizmusról Magyarország és Szlavonia között és csupán Magyarország és Ausztria között. Szívesen dolgoztam eddig az urakkal együtt, eléggé ráfizettem. De nem vagyok hajlandó több engedelményt nem tehetek. Magyarország közjogához nyulni nem engedek. Sem azon jottányit is változtatni nem lehet, vegyék ezt tudomásul.

Ezzel megtörtént és a küldöttséggel együtt a bánt is otthagya visszatért a bizottsági ülésbe elfogadta a Károlyi-párt indíványát, hogy a hitlevél első részébe bevegék Magyarország Horvát- és Szlavonország állami közösségét.

Budapest. Politikai körökben beszélnek, hogy a horvátok a hitlevél szerkesztő bizottságban a javaslat ellen szavaztak. Ugy hírlik, hogy a horvátok az ellenzékhez esatlakoznak. A bán lemondani szándékozik. A munkapártban remélik, hogy a politikai nézeteltéréseket sikerül az utolsó pillanatban elintézni.

Budapestről telefonálja tudósítónk: A hitlevélnek a koronázásról szóló részbe a következő szöveget szurják be a hitlevél bizottság javaslata alapján: Alkotmánytisztelőnk sugallta ezen kívánságunkat, amelyet csak öregbítettek az évek óta dúló világháborúban szerzett személyes tapasztalatok, a magyar szentkorona országainak összes népeinek hősiessége, a király és hazá iránti önfeláldozása megerősítette ama meggyőződésünket, hogy a magyar királyi trón legszilárdabb bástyáját az állam felvirágozásának leghatalmasabb tényezőjét a király és a nemzet teljes, félreértésektől nem megzavart kölcsönös bizalma és ezredéves alkotmányának folytonossága és egységes működése alkotják.

mellbe vágjuk volna, vagy hirtelen lesüsse a szemét, a csizmája orrát bámulva mereven.

— Hogy tud az embőbe így behitni!

Varázsos hire volt, amiért bele tudott látni amellet adta a szent ártatlant.

— Rosszabb vagy a Koczor-bíróságnál is; — mondták egymásnak összeveszéskor a magyarok. Az is letromfol mindjárt.

Egyszer Rainer József főkapitányt magát is elítélte, mikor zárórán tul foglalkoztatta a cigányokat a Prófétában, máskor a várost marasztalta el, mert állami tisztviselőktől vámot szedett a közúti hidon, pedig országos törvény szerint köztisztviselőnek hivámmentessége van. Hogy meg kellett végül a szabályrendeletet változtatni, ez is a Koczor-bíróság működésének eredménye volt. Egy kissé nehezteltek rá, a város jövedelme csökken, de hamar feladásba ment az egész, hiszen igazsága volt.

Amit művészi nyelven úgy hívnak, hogy „kihozni”, — azt a legkitünőbbben értette. Kihozta az emberből a szót s a tárgyalást végigfigyelő újságíró számára a témát. Avatlatlan kézben szürke mindennapi eset lett volna akármelyikből, de János úgy tűzte a párbeszédet, hogy formálódott, nőtt az anyag, egyenkint hajtotta leveleit, a végén nem is virágszál lett belőle, hanem egész csokor. A félsperere való kareolatból bánatos novella, komprimált regény. Nagy tradediák mély szántásba került magja, pajkos humoreszkek vérbéli menyecske szemevillanásával, selyeni szempillája átmozdó elterülésével.

A fiakkeresek senkitől sem rettegtek annyira, mint tőle, egy-egy vizsga — ami a hajtási engedélyt megelőzi — a legkomolyabb eg-

zamen-számba ment s kétségbeesést szült, mert Koczor mindig több utcát ismert néhányval, mint a bak kihágásokban sűrűn ludas mestere.

A mezőrendőri kihágásokat kezelte a legszelidebben . . . . törvényt nem a mi számunkra találták ki, feltétlenül földvidéki tót ember volt a szerkesztője. A görbe hegyek országában feltve őrzik a pohánkatermő kis kvadrátokat, a sárosi svihák két holdjával földbirtokost játszik. Ott bekerítik léccel a skvar-kákat, mert a szomszéd betevődő tyukja fél-nap fölszemezi az egész évi termést. De nálunk az alföldön bolondság volna a kerítés, itt végehosszában terülnek el a földek (igaz viszont, hogy többet is alszanak a kellelőnél) nálunk a mezőrendőri törvény csak ellenségeskedésre jó. Asszonyok hamar összekapnak, — megállj, így beadlak, úgy beadlak! — hát Koczor sokat boszszankodott ezen s ha csak volt rá mód, megbékítette a feleket. A maximumot csak a följelentő okvetetlenkedőre alkalmazta, amikor az vált a vádlottá. Mert egész bizonyosan az lett belőle. Es így végeredményben lassankint odajutott, elmondásában megelevenedett a legkösztvőrebb történet is, — annál különösebb, hogy ha néha tollhoz nyult, csodálatosan pongyola mondatszerkezetekkel gyöt-rődött.

## IV. K. I.

(Az új király monogramma.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Budapestről telefonálja tudósítónk: A királyi hitlevél szerkesztő bizottság ma délelőtt ismét ülést tartott. Tisza István gróf miniszterelnök kijelentette, hogy az osztrák kormányválság következtében lehetetlenné vált, hogy Öfelsége nagy címét megállapíthassák. A lemondott kormány ugyanis nem volt hajlandó a magyar kormánynak a nagy cím kérdésében elfoglalt álláspontját elfogadni. Mint-hogy Ausztriában jelenleg még nem alakult meg a felelős kormány, helytelen lett volna döntést provokálni és így arra kényszerülnünk, hogy függő kérdésnek tekintsük és belenyugodjunk az elintézés elhalasztásába. Öfelsége beleegyezését kérte a miniszterelnök, hogy a nagy címet az 1867-es mintára szövegezhessék meg, de azzal a különbséggel, hogy az „Apostoli” jelző kizárólag Magyarország királyának megjelölésül használtassék. Vagyis a hitlevél így kezdődne:

MI I. KÁROLY Isten kedvező kegyelméből, Ausztria császára, Magyarország e neven IV. APOSTOLI KIRÁLYA, cseh, dalmát es a többi országok királya stb.

Közölte továbbá a bizottsággal a miniszterelnök öfelsége meghatalmazásában és öfelsége nevében megállapítandó és kétségbevonhatatlan tény, hogy a magyar királyi méltóság az osztrák császári méltóságtól megkülönböztetett, attól önálló, azzal paritásos. Ezzel utját akarják állni a címzés körül felmerülhető elmagyarázásoknak. A hitlevélben megállapított címzés azonban nem prejudikál a címzés későbbi rendezésének.

Továbbá azt közölte a miniszterelnök öfelsége megbízásából, hogy a király a halála után az év jelentékeny részét Magyarországon szándékozik tölteni és a trónörökös öfelsége pedig paritásos, államviszonyunknak megfelelő nevelésben fog részesülni.

Apponyi Albert gróf sajnálja, hogy technikai akadályok gátolják meg a címkérdésnek végleges és helyes rendezését. Hibáztatja, hogy öfelsége monogramjaként csupán a római egyes és a nagy „K” betűt használják.

Tisza István gróf miniszterelnök kijelenti, hogy ezen változtatnak s a király monogramja a paritásnak megfelelően a következő lesz: elől római négyes, utána a nagy „K” betű, utána római egyes.

Hadik János gróf, Károlyi Mihály gróf, Pejacsevics Tivadar gróf és Andrássy Gyula gróf hozzászólása után Tisza István gróf miniszterelnök kimagyarázza félreértett szavait és kijelenti, hogy a nagy cím kérdésének megbolygatásával helytelen lenne felesleges surlódásokat felidézni.

Ezután Andrássy Gyula gróf rámutatott arra, hogy a német császár, mikor úgy szerepel, mint porosz király, csupán a porosz királyi címet használja, a német császári cím mellőzésével. Az után a királyi kijelentés után, hogy az osztrák császár és magyar királyi címzések egyenrangúak, teljesen a kormányt terheli a felelősség, ha a magyar király funkciójánál a császári címet is használják és helyesli, ha a hitlevélből ezt kihagyják.

A bizottság ezután szótöbbséggel a miniszterelnök által javasolt címzést fogadja el s az előadó által előterjesztett jelentést hitelesítette.

# Arad nem ünnepel a koronázáskor?

(Levél a szerkesztőhöz.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Ugyszólván csak napok választanak el a koronázástól. Ezer éves alkotmányunk egyik legkritkább és legfényesebb ünnepére készülünk s úgy készülünk, ahogyan csak a magyar nemzet szokott készülni. Szeretettel és hódolattal, egész szívét kitarva és egész lelkét felajánlva. Ugy megyünk az új uralkodó elé, mint aki a miénk, eléje visszük ezer éves hazánk becsületét, vitézségét, bizalmát s megingathatatlan hűségét. A legigazabb nemzet fog vele menni és előtte járni azokban a szimbolumokban, amelyek nekünk országunk önállóságát, nemzetünk jövőjét, nyelvünk jogait jelentik. Szent István koronája, kardja, aranyszín palástja, királyi jogara fognak beszélni neki arról, hogy ez a nemzet mostantól vele, benne, érte és általa él. Azokban az ősrégi magyar énekekben, melyek felzengenek az ünnepélyes pillanatban, egy „jobb jövőt” váró „vig esztendőért” sóvárgó nemzet imádsága fog megszólalni, egy „ellenséggel küzdő” nemzet sóhajta, amely „megbűnhődte már a multat és jövődőt!”

Midőn a korona megéri majd a király fejét: felhangzik a Szent István korabeli dallam:

„Koronás szent királ  
Téged magyar kiván . . .”

ugyanekkor megreszket a magyar föld s „megvonaglik hegy, völgy s halom”. „Szentegyház lett minden magyar keblének belseje, oltára: szívünk”, csontos erős magyar kezek leemelik halkán a kalapjukat s mint kelet hívő muzulmánja oda fordulnak a kelő nap ragyogása felé, hol „Ósbudavár magas tornyán” új magyar nap feljöttét hirdeti a zászlórengeteg.

Igy fog ünnepelni Magyarország, így kell ünnepelnie! Mert fájdalom, az ország népe ma nem zárandokolhat el „látogatni a királyt!” a nehéz viszonyok nem engedik meg, hogy felseregeljünk Budára s részt vegyünk a legszebb magyar ünnepen. Akik a nemzet sorsát intézik — bölcs belátással úgy rendelték el, hogy a nehéz időkben ne álljon meg az ország gépezetének óriás munkája, teljesítse mindenki polgári kötelességét s az ünnep előtt és után folytatódjék a megszakítás nélkül való front mögötti harc. A felutazás és a hazajövetel sokkal több időt venne igénybe, semmint ez kívánatos volna, ezért minden törvényhatóság csak néhány tagjával képviselheti magát a koronázáson.

Igy fog tenni Arad városa is. Három delegátust és négy polgárát küldheti fel az ünnepségre, a többi hetvenezer otthon marad s csak lélekben fog küldöttjeivel a nagy napon Budavárban megjelenni.

Ott leszünk — lélekben, hogyne lennénk ott! De vajjon meghoztuk-e ezzel áldozatunkat a magyar alkotmány legszebbik napjának. Elég-e az, hogy elgondoljuk itthon: Vegyük le fővegünket, most koronázzák a magyar királyt! Lehet-e ez a nap hétköznap a többi napok között? Szabad-e ilyen kényelmesen, egyszerűen tovasétálni e történelmi dátum mellett? Sőt: célszerű-e, ha alkotmányunk e fenséges napját nem emeljük ki örök emlékezetül, melynek dicsőségét és fényét mesélve adja át a ma nemzedék az utókornak?

Egy századév alatt alig jöhet elő normális emberi számítás szerint kétszer-háromszor ez a dátum, szabad-e elborítani ezt a szürke mindennapiság fátyolával. Ugy gondoljuk, hogy nem. S ezt az érzésünket Arad város közön-

ségének széles rétegei erősítik meg, mert nap-nap után különböző társadalmi állású egyéniségű és világtelfogású emberektől hoz szerkesztőségünkbe levelet a posta, s e levelek csupa kérdezősködést és méltatlankodást tartalmaznak. A kérdezősködés a körül forog, vajjon Arad városa megünnepli-e méltó módon a magyar király koronázásának napját? A méltatlankodás pedig nem talál elég kemény szót arra az esetre, ha Arad város elfeledkezne e történelmi nap nevezetes voltáról, s nem adna méltó kifejezést a város polgársága érzelmeinek.

Legjellemzőbb erre vonatkozólag az itt közölt levél:

Tisztelt szerkesztő ur! Nem tartozom azok közé, akik a mai viszonyok között minden alkalmat fel akarnak használni arra nézve, hogy a tisztos polgári munkától hiábavaló okok címén akár egy percet is elraboljanak. Erzem a szükségét annak, hogy e válságos időkben mindenki a helyén legyen, de mert elsősorban magyar vagyok, aki legnagyobb hirnevünknek ezeréves alkotmányunk biztosítékait tartom, szükségesnek tartom, hogy a tisztelt szerkesztőség figyelmét egy ezzel kapcsolatos körülményre felhívjam. Nemzetünk erje fekszik ez alkotmányban; mint egy titokzatos hő energiának kell melegíteni ennek az ezeréves tradíciónak minden magyar szívét s ebből a melegítő hullámból egy atomnak sem szabad elveszni. Maholnap itt a nagy nap s mi aradiak nem hallunk semmi helybeli készülődésről. Nem tudom még csak fel sem tétélezni, hogy Arad város előjárósága elégnék tartja, ha egy-két aradi ember felmegy a koronázásra s a többi majd ezek meséjét hallgassa. Nem addig van, tisztelt szerkesztő ur! Mi aradiak ebbe bele nem nyugszunk, mert igaz magyar szívvel akarjuk kivenni részünket a magyar király koronázásának ünnepéből. Nem kérjük, hanem követeljük, hogy ezt a jogunkat a város vezetősége semmiféle hamis ürügy alatt el ne konfiskálhassa. Abba belenyugszunk, hogy ez az ünnepség szerényebb keretek között folyék le, mintha békeidőben történék a koronázás, de, hogy Arad város felett nyomtalanul tűnjék el ez a nap, az ellen minden aradi polgár egész erejével tiltakozik. Nem akarunk mi ökörsütést, vásári cécót, de magasztos és komoly ünnepséget, amelyben mindenki megnyugvást, örömet és kielégülést találjon: a város első polgára épen úgy, mint a legutolsó, a leggazdagabb épen úgy, mint a legszegényebb. Nem gondolja igen tisztelt szerkesztő ur, hogy kötelessége a városnak e napon szegényeiről gondoskodni? Hogy ezek ezzel is meg tudják különböztetni e nap jelentőségét a mai nehéz megélhetési viszonyok között. Történt-e gondoskodás arra nézve, hogy az egyházak a lehető legfényesebb módon ünnepeljék meg a koronázás emlékezetes ünnepét? Történt-e gondoskodás arról, hogy a törvényhatóság ünnepélyes közgyűlést tartson, amelyen Arad város részvéte emlékezetes módon nyerjen kifejezést? Mind-ezideig semmit sem hallottam arról, hogy az iskolák ezt a napot úgy fogják megünnepelni, hogy a jövődő nemzedék ércnél maradandóbban őrizze azt meg a lelkében. Arról most nem is beszélek, hogy valamilyen formában állandó emlékekkel, táblával, szoborral örökítsük meg e nap jelentőségét, de az igenis mindnyájunk lelkének forró óhaja, hogy ennek a

napnak az emléke hosszú idők múlva is, az első gondolatra ragyogó fényességgel jelenjék meg a multakba szálló lélek előtt. Nagyon lekötelezné a tisztelt szerkesztő ur, ha ezt a néhány sort, melyet sok-sok aradi polgár nevében intézek Önhöz, az Aradi Közlönyben közölné.

(Aláírás.)

Aradi polgár.

Nem akarunk hivalkodni azzal, hogy ezt a levelet fényes nevű aradi polgártársunk írta e, vagy egy névtelen ember egyszerű lelkéből fakadtak e a sorok, nem kommentálunk, nem fejtegetünk és magyarázatunk, csak feltesszük a kérdést; nincs e igaza e levél írójának? Nem volna e örökös szegény Arad városára és polgáira, ha ez a nap, melyet egykor vörösbetűs ünnepnapnak fog jelezni a történelem, a mi városunk történetében szürke dátumként, hétköznapként jegyeztetnék fel? Ugy gondoljuk: ennek nem szabad megtörténnie! Arad város nem lehet hűtelen multjához és méltatlan tradícióihoz. Ez a nap országos ünnep, ezen a napon kell, hogy ünnepe legyen Arad városának is és pedig legalább olyan mértékben, mint az ország bármely más törvényhatóságának.

## Aradi vasutasok mozgalmá új fizetésrendezésért.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Holnap délután fontos ügyben tart ülést az Országos Vasutas Szövetség aradi fiókjának választmánya, Marzós Iván államvasuti felügyelő elnöklése alatt. Az ülésen nemcsak helyi, hanem országos érdekességű kérdéssel is foglalkoznak. Tíz évvel ezelőtt, 1907-ben lépett életbe tudvalevőleg az államvasuti alkalmazottak fizetésrendezésének és szolgálati pragmatikájának törvénye és az akkori parlamenti tárgyalás során a kormány kilátásba helyezte, hogy tíz év múlva új törvényjavaslatot fog benyújtani, amely az eljövendő viszonyokhoz mérten fogja ismét rendezni a vasutasok ügyeit.

A tíz esztendő januárban már letelik és így a magyar vasutas társadalom szükségesnek látja, hogy törvényileg biztosított fizetésrendezését a kormánynál már most kérje. Néhány héttel ezelőtt az Országos Vasutas Szövetség központi vezetősége Zágrábban ülést tartott, amelyen elhatározták, hogy köriratot intézzenek a szövetség vidéki fiókjaihoz és arra kéri a szövetségi fiókokat: választmányi ülésükből támogató feliratot intézzenek a fizetésrendezésnek a jövő évben való elintézése céljából. A szövetség központja arra fogja kérni memorandumában a kormányt: ne legyen tekintettel a háborús viszonyokra és ne igyekezzék elodázni a háboru miatt a vasutasok fontos ügyét, mert épen a háboru okozta súlyos megélhetési viszonyok indokolják a fizetéseknek magasabb összegben való megállapítását és törvényes biztosítását.

Mint értesülünk, a szövetség aradi fiókjának választmánya holnapi ülésén csatlakozik a központ mozgalmához, mert egyetlen fiók sem zárkózik el ez akció pártolásától.

Az aradi választmány helyi jelentőségű ügygel is foglalkozik. A szövetség aradi fiókjá ugyanis minden karácsonykor számos szegénygyermeket szokott felruházni. Az idén a gyermekek felruházását nem valósíthatja meg a szövetség, mert egyetlen gyermek felruházása nyolcvan koronába kerülne, ahhoz pedig, hogy legalább husz gyermeket lássanak el ruhamezővel, nincs elég anyagi ereje a szövetségnek. Ehelyett a választmány ki fogja mondani, hogy a Napközi Otthont ez idén is fentartja és a szegény gyermekeket eledellel látja el ott.

# Koronázási legendák.

(Fel kel a király a trónjáról. — A hercegprimás és a protestáns nádorhelyettes.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Kedves történetet mesélnek most Budapesten *Károly* királyról. A történetet állítólag — a fronton beszéltek maguk között a magyar katonák s onnan suhant be a pesti utcákra, ahol egy szemfüles újságíró meghallotta és szárnyakat adott neki...

Igy repül most az *első legenda* az új magyar királyról a kunyhóktól a palotáig...

Az elmúlt hétfőn, midőn *Károly* király trónralépése óta először jelent meg Budapesten, megjelent előtte dolgozószobájában *Tisza István* gróf miniszterelnök, hogy eléje terjeszsen bizonyos okiratokat, amelyek a koronázással függenek össze. A miniszterelnök a többek között előterjesztette őfelségének jóváhagyás céljából azoknak a férfiaknak a jegyzékét, akiket a király a koronázás alkalmából Szt. István kardjával az aransarkantyú lovagjaivá fog ütni. Ezuttal csak olyanokat fog érni ez a kitüntetés, akik a csatateren vitézségükkel tüntették ki magukat.

*Károly* király átolvasta a listát s miután még egyszer gondosan átvizsgálta, kérdőleg tekintett a miniszterelnökre:

— Miért hiányzik a jegyzékből *Tisza Lajos* gróf?

— Felsőleges uram, válaszolta a miniszterelnök, fivérem mindössze hat hónapig volt a fronton. Mások, akik hosszabb ideig voltak künn és többet szenvedtek...

*Károly* király közbeszólt:

— De *Tisza Lajos* nehéz sebet kapott s hónapokig élet-halál között lebegett s rettenetes szenvedéseket állt ki.

*Tisza István* gróf miniszterelnök így válaszolt.

— Még egy másik ok is forog fenn, amiért fivéremet mellőztem. Fivérem megsebesülése óta nem tud terdelni, amelyet pedig a lovaggá ütés ceremóniája előir.

*Károly* király ezt az okot is elhárította:

— Nem tesz semmit. Ha *Tisza Lajos* gróf sorra kerül, telállok a uzenol s úgy ütöm lovagga!...

Igy beszélnek.

A történet azonban nem felel meg a valóságnak, mert a jelöltek jegyzékét még nem is terjesztették a király elé.

Ez tehát az első koronázási legenda.

De, mint minden legenda, ez is egy darab elfátyolozott igazság. *Tisza István* gróf kemény és egyenes gondolkozása, valamint a fiatal király meleg eredetisége és nemes emberisége, amelyekkel még a trón magasában is hálás szeretettel emlékezik meg katonakorának társairól, nem csillogóan tündöklök-e e bájos koronázási — legendában!?

A fővárosi sajtó a hitlevél szövegében a „koronáz”, vagy „koronázást” megállapítás körül felvetődött nézetekkel foglalkozik és a lapok közölték *Balthazar* Dezső püspök nyilatkozatát, melyben a „koronáz” mellett foglalt állást. Ezt a véleményét a regnikoláris bizottságban *Balthazar* püspök kifejtette.

*Balthazar* Dezső püspök ugyanebben a kérdésben nyílt levelet intézett *Kmetty* Károly egyetemi tanárhoz, a közjog kiváló professzorához és *Kmetty* Károly is a *Balthazar* püspök álláspontja mellett, a „koronáz” mellett foglalt állást.

Egy újságírónak ma alkalma volt a koronázás egyik ténykedőjével, *Csernoch* János

hercegprimással beszélgetni. A hercegprimás rendkívül érdekes fejtegetése ez volt:

— Akármelyik szöveget használjuk is, a tény az, hogy az országgyűlés koronáz. Videtur facere per se ipsum quidquid facit per alium. Amikor az ő megbízottja cselekszik, ez úgy tekintetik, mintha maga a megbízó cselekednék.

— Egyébként nézzük meg majd a történet. Az országgyűlés ülésezik és felmegy a koronázáshoz. A koronázás ünnepélye tulajdonképpen országgyűlési ülés, amelyről, tehát a koronázásról, jegyzőkönyvet vesznek fel és azt a jegyzőkönyvet hozzáteszik a többi jegyzőkönyvhöz. Világos tehát, hogy az országgyűlés koronáz a hercegprimás és a világi delegált útján.

— Mert az országgyűlés koronáz, hát lehet a világi delegált protestáns is, ami egyébként már történelmi szankciót nyert, hiszen *Mátyás* királynál *Illésházy*, a protestáns nádor, végezte 1608-ban a koronázási tunkciót. Sőt ő kérdezte akkor a néptől azt, amit a kalocsai érsek képez: Méltónak tartjátok-e a koronázásra?!

Vizont ez a nyilatkozat azért legendás, mert — igaz.

## Mindenki megkapta a lisztjét (A cukorjegyek lejártuk után is beválthatók. — Előjegyzések a városi tejre.)

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

A város köznevelési bizottsága ma délután *Lőcs* Rezső helyettes polgármester elnökletével ülést tartott, melyen az elhangzott jelentések közül talán legfontosabb az volt, amely a liszt kiosztás új rendszeréről szól. *Angel* István főjegyző közölte ugyanis a bizottság tagjaival, hogy a liszt kiosztás új rendszere ma kezdődött meg és az eddigi jelek szerint az kitűnően beválik. A főjegyző bejárta a hatósági üzleteket és megállapította, hogy a liszt kiosztása mindenütt a legnagyobb rendben folyik.

Itt említjük meg, hogy a főjegyző *Hank* Albert dr.-ral egyetemben tegnap este és ma korán reggel végigjárta a hatósági üzleteket azért is, vajjon az alkalmazottak elég pontosan végzik-e feladataikat. Eddig ugyanis az okozta a legnagyobb bajt, hogy az alkalmazottak valóságos hivatalnak tekintettek a hatósági üzleteket és reggel nyolc, valamint délután három előtt nem nyitották ki azokat, de már este hatkor becsukták a boltokat. A főjegyző véget akar vetni ennek az anomáliának. Ma reggel nyolc órakor azt tapasztalta például, hogy a *Kossuth* és *Batthyány*-utca sarkán levő 12. számú hatósági üzlet vezetője még mindig zárva hagyta a tömeg előtt az ajtót. Rendbirsággal sujtotta a pontatlan alkalmazottat és tudtul adta a hatósági üzletekben, hogy a kanyag alkalmazottakat kerlelhetlenül elfogja mozdítani.

A mai első nap tehát azt bizonyítja, hogy ez a rendszer kitűnően beválik és ha a lisztet a város pontosan meg fogja kapni, hogy a hatósági üzleteknek idejük legyen a csomagolásra, akkor a liszt kiosztás kérdése végleg meg lesz oldva. A köznevelési bizottság tagjai a főjegyző bejelentését örömmel vették tudomásul.

A *Hadi Termény* részvénytársaság értesítette a várost, hogy négyszáz zsák korpát utalványoz ki, szétosztás céljából.

*Lőcs* Rezső polgármester-helyettes közölte a bizottság tagjaival, hogy ma Aradon járt *Korcsok* altábornagy, aki az aradi hadseregszállító gyárat jött meglátogatni. Az altábornagy a polgármester-helyettes kalauzolása mellett megtekintette a 13-as számú gyári hatósági üzletet, melynek működéséről elragadtatás hangján nyilatkozott. Az üzletben több mint száz vevő volt, kiknek kiszolgálása a legnagyobb rendben minden szó nélkül gyorsan folyt le. Ugy, hogy az altábornagnak az üzlet működése annyira megtetszett, hogy ígéretet tett, a 13. számú üzlet részére lehetőleg maga is be fog szeretetni különféle élelmiszereket.

*Kürthy* Lajos báró az Országos Köznevelési Hivatal elnöke értesítette a várost, hogy a *Hadi Termény* egy vagon babot és ötven métermázsa borsót utalványoz ki a város részére. A gazdasági hivatal a szállítmány megérkezése után értesíteni fogja a közönséget és a babot és borsót kereskedésekben fogják kiosztani.

A juhok próbavágása a múlt héten megtörtént és a bizottság ma elhatározta, hogy a jövő hét csütörtökjéig kezdve megkezdje a juhok levágását. A juhhus eleje négy korona huszba, hátulja pedig négy korona kerül.

Bejelentette a polgármester helyettes a bizottságnak, hogy a *Rákóczy*-utca 9. szám alatt a cukorközpont megkezdte működését, s a kapitányi hivatal listája szerint a kereskedők, kávéházak és cukrászok már megkapták a cukoradagokat. A raktárnak a fele azonban még megvan. A bizottság tagjai közül többen arról panaszkodtak, hogy a kereskedők között vannak olyanok, akik cukrot, cukorjegyet ellenében sem hajlandók kiadni akárkinek, csakis ismerőseiknek és jobb vevőiknek adnak. Az elnöklő polgármester helyettes közölte a bizottsággal, hogy épen ma tudomására jutott egy hasonló eset, melyet nyomban áttett a kapitányi hivatalhoz, s ott szigorú büntetésben részesült az illető kereskedő és a gazdasági hivatal a kereskedőtől a cukrot elfogja vonni. Jegy ellenében ugyanis minden kereskedő, akinek cukorkészlete nem fogyott el, köteles bárkinek kiadni cikkeit. Kimondta a bizottság azt is, hogy a cukorjegyek, ha azok már reggiek is, bármikor beválthatók, csak előre nem.

*Hecht* Arnold dr. tb. főorvos azt indítványozta a bizottságnak, hogy kérje fel a bizottság a szomszédos községek hatóságait, hogy azok maximálják a tej árát. Azért van erre szükség, — mondotta a főorvos — mert megtörtént és megtörténik most is mindennap, hogy az ujaradi hid tulsó oldalán a kofaasszonyok állnak, akik az aradi közönségnek nyolcvan fillérért, sőt egy koronáért adják a tej literjét. Aradról igen sokan mennek át Ujaradra és ezen az áron is vásárolnak tejet. A bizottság erre elhatározta, hogy felfogja kérni az alispánt és az ujaradi hatóságot a tej árának maximálására. *Hecht* dr. indítványának kapcsán szó volt a jövő év elején megnyitandó városi tejesarnok sorsáról is. A gazdasági hivatal eddig megtelel helyiséget nem talált a csarnok részére, de a csarnok megnyitása iránt már folynak az előkészítő munkálatok. A gazdasági hivatal már is elfogad előjegyzéseket tejre, de háztartásokat a város nem láthat el tejjel, csakis betegek, gyermekek és aggok foghatnak kapni.

## Az „ARADI KÖZLÖNY”

már a kora reggeli órákban kapható minden nagyobb papírkereskedésben és donanytözsdeben :-  
Egyes szám ára 12 fillér

# Oroszország hajlandó lett volna a békére.

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Zürichből jelentik: A svájci parlamenti körök hangulata igen kevésbé bizakodó a béke létrejöttének eshetőségével szemben. A parlamenti körök hetvenöt százaléka azon a véleményen van, hogyha az entente eleve nem is utasítaná vissza a béke-ajánlatot, a német békefeltételek okvetlenül visszautasításra találnak.

Bázelből jelentik: A National Zeitung arról értesült diplomáciai forrásból, hogy az orosz kormány rövid idővel ezelőtt abban a reményben, hogy megegyezhetik a többi entente hatalmakkal, hajlandónak nyilatkozott eszmecserébe bocsátkozni a béketárgyalások alapelveiről. Az entente kormányok egymás közötti tanácskozásán azonban véleményeltérések merültek fel és ezért következett be Stürmer orosz miniszterelnök bukása. A többi entente hatalmak ugyanis elutasították azt a felfogást, hogy a jelenlegi hadihelyzet alapján megindíthatják a béketárgyalásokat. A német kormány erre elhatározta, hogy békeajánlatát most már hivatalosan bejelenti az egész világnak. A lap szerint diplomáciai körökben azt vélik, hogy az entente és a központi hatalmak közötti ellentétek, ezidőszent nem egyenlíthetők ki. Az entente részéről nyilvánosságra jutott célzásokból az tűnik ki, hogy nemcsak a balkáni státuszok helyreállítását követelik, hanem olyan területi engedményeket is, amelyeknek megadásával Törökország európai része eltűnne a térképről.

Kopenhágából jelentik: A pétervári kormánylapok tartózkodóan nyilatkoznak a békejavaslatról. Bármilyen legyen is az indító oka, a fontos diplomáciai okmányra a kormányoknak válaszolnia kell, amivel megkezdődne a diplomáciai iratváltások.

Londonból jelentik: A haditanács tegnap foglalkozott a központi hatalmak békejavaslatával. Az ülésen Lloyd George elnökölt.

Londonból jelentik: A Reuter ügynökség jelenti: Az alsóház tegnapi ülésén a békejavaslat tárgyalásánál Bonar-Low, aki Lloyd Georgeot helyettesítette, ezeket mondotta:

— A legutóbbi hiteljavaslat tárgyalásánál Asquith kijelentette volt, hogy a szövetségesek követelik, hogy megkapják a kellő elégtételt a múltért és a kellő biztonságot a jövőre nézve. (Nagy tetszés.) Még mindig ez a mi politikánk és ez a kormány elhatározása. (Hosszas tetszés.)

A lyoni lapok jelentik: Tegnap a kamrában Briand beszéde után hosszas vita következett, amely egyre nagyobb lármává fajult. Briand végül kijelentette, hogy csak már arról van szó, vajjon lehetséges-e a kamara és a kormány együttműködése. Targieu képviselő erre hevesen támadta a kompromisszumos alapon létesült új kormányt. Nem bizalmi szavazattal, hanem a vezetőférfiak kicserélésével lehetne megerősíteni a nemzetben a bizalmat a kormány iránt — mondotta. Többen felszólaltak ezután és mások is hangoztatták, hogy

Franciaországnak erélyes és tetterős kormányra van szüksége. Kijelentették, hogy nem a kormány, hanem Briand személye ellen van kifogásuk, a Briandot nem ajándékozhatják meg bizalmukkal. Amikor a szavazási eredményeket közölték, a baloldalon hangosan kiáltottak: Mondjon le a kormány!

Rómából jelentik: Sonnino külügyminiszter ma tanácskozott Franciaország, Anglia, az Unio és Görögország követeivel.

## Londonban megkínzott német orvosok.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Az Angliában internált polgári foglyok életéről szenzációs híreket közöl az amsterdami „Algemeen Handelsblad.” Egy német-hollandiai orvos írja le élményeit, aki születésére nézve német, Hollandiában élt és hollandiai aszony a felesége. A nagy érdekességük ezek így hangzik:

— Február végén a „Tambora” nevű hollandiai hajón utaztam Indiából hazafelé, midőn az angol hatóságok intézkedésére a hajóról leszállítottak és a délafrikai Durban-ban internáltak. Velem együtt letartóztatták feleségemet is, aki születésére nézve hollandiai. Később hosszabb ideig Pietermaritzburgban tartottak fogva, majd végre befolyásos hollandiai és afrikai emberek közbenjárására engedélyt kaptunk rá, hogy a „Kavi” gőzösön utunkat folytathassuk. Ezzel azonban helyzetünk megrosszabbodott. Dél-Afrikában, ahova először vittek, nagyszerűen bántak velünk. Engem egy internált táborban helyeztek el, feleségemet azonban szállodában. Mikor a „Kavi” befutott Falmouthba, a hajóra vittek engem, de a feleségemnek nem szabadott elkisérnie, hanem egyedül folytatta útját Hollandiába. Itt a legnagyobb nehézségek leküzdése után ki tudta járni, hogy engem szabadon ereszenek.

Angliában véleményem szerint még ma is negyven német orvost tartanak fogságban. Polgári orvosok letartóztatása a népjog legdurvább megsértése, mert csak amennyiben szükség van rájuk a hadifoglyok gyógykezelésénél, szabad őket visszatartani. Az angol hatóság azonban éppen azt tiltotta meg a német, az osztrák és a magyar orvosoknak, hogy a háboru eleje óta internált honfitársaiknak segítségükre legyenek. Attól a perctől kezdve, hogy a hajó angolországi kikötőt érintett, a legdurvábban és a leggorombábban bántak velem. A falmouthi katonai fogházban helyeztek el, jéhideg szobában, amelyben egy darab butor sem volt. Rothadt szalmán kellett feküdnöm. Elvették tőlem minden ingóságomat, sőt még a saját orvoszseremet is. Három napig voltam ebben a lyukban és harminchat óra hosszat nem adtak egyáltalában semmitéle élelmiszert. Viesszakaptam maláriából származó dizentériát. Térden állva könyörögtem őreimnek és a szolgálatban lévő tisztnek, hogy küldjenek hozzám orvost.

— Isten büntesse meg Germániát! — volt a stereotip válasz. Harmadnapra magasfokú lázam volt és hallucináltam, negyednap két fegyveres katona végre elszállított az állomásra. Innen Londonba vittek, ahol öt hónapig tartottak fogva az Alexandra Palaceban.

Előre akarom bocsátani, hogy ez a legnagyobb internált tábor. Az ellátás teljesen elégtelen, a hus a szó szoros értelmében élvezhetetlen és ha valaki nincs abban a helyzetben, hogy saját pénzéből élmezze magát, akkor éheznek. A kátrin árai kétszer olyan drágák, mint a londoni árai.

— Egy teremben ezerkétszáz ember fekszik nagy össze-visszaságban.

A német művészet és tudomány kiváló képviselői orgazdák mellett, egészségesek, súlyos betegek mellett. Ha valaki meghal, akkor a szomszédja kapja a takaróját, anélkül, hogy fertőtlenítenék volna. Egy halálos beteget, aki a német orvosok diagnózisa szerint gyomor- és májrákban szenvedett, megvizsgálták az angol orvosok és azt mondták, hogy egészséges. Tiltakoztunk a parancsnoknál és ki tudtuk eszközölni, hogy elvigyék a kórházba, ahol a felvétel után egy negyed órával meghalt. Halála előtt néhány órával még egyáltalán meg sem nézte az orvos. A súlyos betegeket innen egyszerűen elküldik Isle of Man-ban levő táborba, amely polgári foglyok büntetési helyéül szolgál.

El akarok mondani néhány adatot arról, hogy az angol orvosok miként kezelik a foglyokat. Egy német embernél a füle mögött daganat mutatkozott. Az angol orvos hashajtót rendelt neki. Én valahogy egy kést szereztem, felvágtam a daganatot, amely teljes gennyedésben volt. Titokban kellett tartani a dolgot, mert a legsúlyosabban büntetik az orvost, aki honfitársán segít. Egy hetvenhárom esztendő német orvost, aki harminc évig működött Chiosban, egy éjszaka az ottani matrózok angol hadihajóra cipelték és Londonba hozták, ahol az Alexandra Palaceban egy szalmazsákon senyved. Ezek a kínzások a német polgári foglyok erkölcsét teljesen meglazítják. Ha nem volna olyan szigorú az őrizet, mindennap lenne egy pár öngyilkosság. Egy fiatal orvos valahogy opiumhoz jutott és elpusztította magát.

— Mikor a feleségem fáradozásai következtében megszabadultam innen, Stratfordba szállítottak, ahol az elbocsátott foglyokat szekták összegyűjteni. Tizenkét napig voltam egy szobában egy haldoklóval, akivel senki sem törődött. Az egész idő alatt még csak feléje sem nézett az orvos. Ez a haldokló velem együtt eljutott még minden vizsgáló-állomásra, sőt a hajóra is került, ahol fél órán belül meghalt. Hollandiába megérkezve, rögtön orvosi kezelést vettem igénybe, mert az éhség és más nélkülözések következtében borbajt kaptam és teljesen kimerültem.

## TÖRVÉNYKEZÉS.

§ Oszló aradi vasutas. Fazekas Lajos huszonhat éves aradi fékező a múlt év november 25-én parancsot kapott, hogy a temesvári jözzefvárosi állomáson jelentkezzen szolgálatra. Fazekasnak ugyanekkor 60 K. utazási előleg is járt, amelyet szabályszerűen felvett, amely körülmény utazási naplójába bevezetett. Fazekas a pénzt éjszaka elmulattá, másnap pedig szolgáltilag Orsovára ment, ahonnan két nap múlva tért vissza. Minthogy azonban nem volt semmi pénze, elhatározta, hogy az utazási előleget másodszer is felveszi. Az irodából szerzett nyomtatványt s utazási naplójáról saját maga készített másolatot s beállított az utazási előleget kiutaló tisztviselőhöz abban a hiszemben, hogy az már nem emlékszik rá. Az irodában azonban hamarosan kiderült, hogy a másodszer bemutatott utazási napló hamis. Fazekas Lajos a temesvári törvényszék elé került, amely 1916 szeptember 13-án Fazekast hat havi börtönre és három évi hivatalvesztésre ítélte. Felelősség folytán a királyi tábla ma délelőtt foglalkozott Fazekas ügyével és a törvényszék ítéletét jóváhagyta.

## LEGUJABB.

Reggel 3 órakor érkezett telefonjelentés.

### Nyolcvankilencezer embert veszítettünk Lucknál.

Budapest. A Pester Lloyd haditudósítója, Novák Károly Ferenc a főhadiszálláson különböző oldalról nyert információk alapján visszapillantást közöl lapjában a lefolyt 1916. hadi-évről. A cikk megállapítja, hogy a lefolyt év sikereiben gazdag volt és most, midőn már lehet venni a fátlyolt bizonyos dolgokról a legnagyobb öntudattal nézhetünk az új év elé.

— Csapatunk a legnagyobb sikereket érték el. Németország legyőzhetetlenségéhez, Ausztria-Magyarország lapidáris erővel járult hozzá. Az év elején még a balkáni fázisban állott a háború. Mackensen csapatai szétzúzták ugyan Szerbiát, de balkáni összes ellenségeink még mindig nem voltak leverve.

Új döntést kellett keresni. Az osztrák magyar hadvezetőség gyorsan döntött. Szerbia után Montenegró került sorra. A Lovcen hegy ellen intézett támadás kilátásai felől, általában a vad hegyi ország elleni támadás felől, a katonai tekintélyek nézete megosztott. Az osztrák-magyar hadvezetőség nem engedte magát megingatni és Mackensen helyett Kövess vezérezredes vette át a csapatok vezetését. Hogy mily gyorsan, alaposan és nagyszerűen végezte el feladatát, az mindenki előtt ismeretes.

— Mi történt ezután? Olaszországban a hangulat ingadozott. Ha az országot egy erős csapat éri részünkről, akkor ez a hangulat menten két táborra osztja az országot.

— Tudtuk, hogy az entente is készül támadásra, de még nem volt készen. Az osztrák-magyar hadvezetőség elhatározta tehát az Olaszország elleni támadást. Ártesítettük szövetségeseinket. Személyes ellentéteket, rivalitásokat a háború nem ismert a szövetségeseink között. Csak egy cél volt előttünk: a végleges győzelem. Ha lehet, úgy fegyvertársunknak közvetlenül részt kellett volna venni Olaszország elleni akcióinkban. Tehette ezt a délnyugati fronttól elvont csapatokkal s tehette erősítéssel a keleti fronton. De Németországnak szüksége volt saját csapataira. Ausztria-Magyarország egyedül állott támadásban. De nyugodtan kezdhette meg a támadást, mert a keleti fronton biztosítva volt, habár épen ebben az időben vittek el a Bothmer hadseregéből egyes német hadtesteket nyugatra. Katonai hadjáratunk Olaszország ellen katonai mestermű volt. Minden részlet előre ki volt számítva, sikeresen haladtunk előre és közvetlenül a sikság előtt állottunk.

— Akkor jött Luck — az 1916-ik év árnyéka. Luck mindedig rejtély maradt és az is fog maradni. Ma oly erősek vagyunk, sikereink olyan láthatók, hogy egészen nyugodtan nézhetjük Luckot annak, ami volt: egy váratlan részleges vereség, villámcsapás a derült égből. Nem minthogyha Brusszilov offenzívája meglepett volna. Tudtuk, hogy jön, de azok a különös körülmények, melyek közt a csata lejátszódott még ma sinenek tisztázva. Két divízió állott a betörési helyen. Tartalék sem hiányzott, az állások nagyszerűen ki voltak építve. Az első állás mögött ott volt a második vonal. A Linsingen hadsereg vezérkari főnöke, aki akkor a megtámadott hadsereget vezette, a hadsereg főparancsnokságnál legjobb tudása és lelkiismerete szerint kijelentette, hogy az oroszok minden betörési lehetősége fantasztikum. A betörés mégis sikerült. Brusszilov sikerét Bukovina felé akarta átkiháználni Románia miatt. Ki kellett üríteni Bukovínát. Az oroszok háromszázezer fogolyról, még többről beszéltek. Pedig valóban Lucknál összesen nyolcvankilencezer fegyvert veszítettünk. Foglyokban, sebesültekben és halottakban. Ez a pontos szám. Olaszországban természetesen bekövetkezett, ami várható volt. Előre kiharó csapatainkat vissza kellett vonni. A csapatokat pontosan azokra a vonalakra vittük vissza, amelyek a legalkalmasabbak voltak és a legjobb védelmet nyújtották. A visszavétel valóban majd kettő, majd négy, legfeljebb öt kilométer. A védelmi csapatok vonala Olaszország ellen ma is majdnem ugyanaz a vonal, mint volt támadásunk előtt és hadseregünk által elfoglalt olasz terület ma

is jelentékenyen nagyobb, mint minden, amit az olaszok eddig az egész háború alatt elfoglaltak.

— Románia habozott. Részt akart venni a zsákmányból. Hetekig, hónapokig, gondolkozott. Tudtuk, hogy meg fog támadni, a napot persze nem láhattuk előre. De lehetetlen volt Erdély előtt a divíziók koszoruját felállítani. Csapatunkra szükség volt s nem tarthattuk őket hónapokig tétlenül. Még valamit tudott az osztrák-magyar hadvezetőség: ha Románia támad, éppen Romániával szemben gyorsan kell a döntést keresni és pedig közvetlenül román területen, közvetlenül Oláhországba való betöréssel. Ezzel tehát az Erdélybe való betörés magában összeomlott volna. A Duna volt a döntő s az osztrák magyar hadvezetőség Szisztovonál mindjárt át akart kelni a folyón, rögtön oda is küldte dunai flottáját és hidtrénjét. Időközben azonban Bulgária csatlakozása a Romániával szemben való támadásnak más irányt mutatott. Az összes bolgároknak Dobrudzsa szívéigük volt. Tehát Mackensen a németekkel és a bolgárokkal régi ellenállhatatlan erejével a Dobrudzsa ellen vonult és elfoglalta azt. Ezután megkezdődött Falkenhayn akciója Dél-Erdélyben. Az ő működése olyan példás volt, amilyenek valaha csak el lehetett képzelni. Ha az osztrák-magyar hadvezetőségnek voltak javaslatai, sürgönyözött a szövetséges vezérkarnak. Ha a szövetséges vezérkarnak voltak javaslatai, ugyanilyen módon juttatta el az osztrák-magyar hadvezetőséghez. Mindkét hadvezetőség beleegyezést adta, vagy változtatott egyik másik intézkedésen. A német seregrészeknek német hadvezetőség, az osztrák magyar hadseregeknek a császári és királyi főparancsnokság parancsolt. Amit az entente hiába akart elérni itt, betejezett tényé vált: az összeműködés, elhatározás és döntés egysége. Ez hozta meg győzelmünket.

Az 1916-ik év ilyen módon a szövetséges központi hatalmak teljes sikerével végződött. Az év elején a letört Montenegró, az év végén a letört Románia. Az 1917-ik évre — ha nem hozná meg a békét — nem lehet még következtetéseket levonni. De mindenesetre bizalommal léphetjük át az újszendő küszöböt.

## HIREK.

### LEGUJABB.

Erkezett reggel 3 órakor.

#### Kiürítették az oláhok összes állásaikat.

Berlin. Wolff-jelentés december 15-én este. A Somme mentén csekély harei tevékenység. A Maas keleti partján tegnap este óta erős francia támadások vannak folyamatosan, amelyeknél az ellenség Louvemont és Hadraumont irányában előnyöket vívott ki. A harcok még nincsenek befejezve.

Dunai hadseregünk üldözi az ellenséget, amely a gyors előrehaladás folytán Nagyoláhországban a múlt éjszaka kiürítette állásait. A macedoniai-fronton nyugalom.

Szófia. (Hivatalos) Oláh front: Dobrudzsában az ellenség elhagyta állásait, melyek most már kezünkben vannak. Oláhország keleti részén a szövetséges seregek a Jalomitától északra előnyomulnak. Csapatunk megszállták Fetostit.

— Letartóztatta az entente konzuljainkat. Berlinből jelentik: A Wolff-ügynökség hivatalos forrásból érkező híradása szerint az entente athéni hajós legénységének osztaga Syra szigeten partraszállott és letartóztatta ottan a német, osztrák-magyar és a török konzulokat. A német konzul huszonnégy órával elfogatása után a

brutális bánásmód miatt meghalt. A hetven éves német konzul görög alattvaló volt.

— A királyné koronázási ruhája. Zita királyné koronázási ruháját legfelsőbb elhatározás folytán Budapesten készítik. A választás a kipróbált Girardi Józsefre esett, aki természetesen diszkrécióból nem nyilatkozhatik. Ugy értesülünk, hogy a koronázási ruha és mente fehér duchesse-selyemből készül, dus és gazdag aranyhímzéssel. A hímzéseket a Magyar Háziipari Szövetség készíti, természetesen magyar motiválásokkal. Téves az a hír, mintha Girardi apja csinálta volna néhai Erzsébet királyné koronázási ruháját. Erzsébet királyné annak idején a koronázásnál egyik ősenek reászabott, diszes koronázási mentéjét hordta. Zita királyné koronázási ruháját nem állítják ki jótékony célra. Erről a koronázás megtörténte előtt szó sem lehet. A ruha készítői már a jövő hét elején felutaznak Bécsbe próbára és a ruha a kitűzött időre feltétlenül elkészül, bár az anyagbeszerzés igen nehéz. Érdekes és örvendetes, hogy több előkelő osztrák főúri hölgy a koronázáshoz viselendő ruháját szintén Budapesten készítteti.

— Nem kell szűkölködnünk. Bécsből jelentik: Egy újságírónak alkalma volt Batockival, a német birodalmi Közélelmezési Hivatal főnökével beszélni, aki a tudósító előtt a következő nyilatkozatot tette: Romániában rengeteg gabonát zsákmányoltunk. Annyit, hogy szűkölködés nélkül kibírjuk ezt az esztendőt. Nemcsak mi, hanem szövetségeseink is, úgy, hogy nem szenvedünk semmi esetre sem szükségét és kitarthatunk.

— Apáca ápolónők a kórházban. Az aradmegyei kórházban ma egy nagytentőségű újítás történt. A kórház betegeinek ápolását ma a budapesti Assisi szent Ferenc-rendi nővérek vették át, akik Johanna nővér vezetésével fognak a kórházban működni. Ez a változás ismét egy hatalmas lépés a vármegye, eme messze földön híres intézményének tökéletesedése felé. Különösen a sebesült katonák ápolásánál volt régen kívánatos szakavatottabb és tökéletesebb ápolás bevezetése. A kórház vezetőségének már régebb idő óta terve volt, hogy a Ferenc-rendi nővérek egy csoportját a kórházban alkalmazza és ezt az ideát most sikerült megvalósítani.

— Házvétel. A József főherceg-ut és Maros-utca sarkán levő, azelőtt a Fodor és Reisinger cég, most Arnold Nándor tulajdonát alkotott kétemeletes házat, megvásárolta özvegy Reiniger Samuné kétszázötvenezer koronáért.

— Adományok. Az aradi és csanádi egyesült vasutak igazgatósága az Országos Erdészeti egyesület által létesített, az erdészeti alkalmazottak rokkant segélyalapja javára, az aradi m. kir. állami erdőhivatal utján 200 koronát adományozott. — Laczay Endréné 4 korona 20 fillér és Fábry Sándor 5 korona 60 fillér szállásdíjat a hadbavonultak hátramaradottjai javára adományozta.

— Megnyílt a karácsonyi tárlat a Fischer Nagyáruházában a Szabadság-téren. Naponta érkeznek szebbnél-szebb játékszerek. A közönség helyesen eszelepszik, ha előbb keresi fel a nagy áruházat. Baba-klinika. Gyönyörű baba fejek raktáron. Mesés karácsonyfa-diszkek. Gyermekek-kocsik 50 koronától 200 koronáig. 5628

— Nagy dísznótor-estély lesz ma szombaton a Gambrinus vendéglőben. Olesó árak.

Cukorcsomagoló Kernalnél.



## LEGUJABB.

Reggel 2 óraker érkezett telefon jelentés.

### Jövő héten válaszol az entente a békeajánlatra.

**Hága.** Mint itteni jól értesült körökben mondják, Anglia azt az álláspontot foglalja el, hogy a béke megbeszélések megkezdése előtt Franciaországot és Belgiumot a németeknek ki kell üríteniök. A szövetségesek válasza a központi hatalmak békeajánlatára aligha fog a jövő hét eleje előtt megtörténni.

**Basel.** Római jelentések szerint valószínű, hogy Giolitti hívei a szociálistáknak a német békejavaslat elfogadására irányuló interpellációját kivétel nélkül támogatni fogják.

**Páris.** Briand a szenatus folyosóján kijelentette, hogy a szenatus keddi ülésén nyilatkozni fog arról, hogy milyen választ adnak az entente államok a központi hatalmak békeajánlatára és milyen intézkedéseket tettek folyamathoz Görögország ellen.

A Daily News jelenti Washingtonból: Hogyha Lloyd George hozzájárul Briand kijelentéséhez, akkor Wilson vissza fogja utasítani, hogy a német békeajánlattal bármilyen formában azonosítsa magát. Az Uniónak nincs szándékában, hogy más semlegesekkel a helyzetről tanácskozzék, vagy az ententehez forduljon.

A Newyork Times jelenti Washingtonból: Bernsdorff német nagykövet és más német személyiségek kijelentették, hogy Wilson közvetíteni fogja a Hágában megtartandó békekonferenciát.

## Jassyt kiűritették az oláhok.

(Forradalomtól fél a kormány.)

— Saját tudósítónk telefonjelentése. —

Stockholmból jelentik: A jassy-i katonai parancsnok a következő parancsot bocsájtotta ki: December 14-től (ó idősámítás) kezdve a Jassyban való tartózkodás csak oly egyéneknek van megengedve, akiket katonai, vagy politikai természetű hivatalos megbízatás kényszerít az ott tartózkodásra. A polgári lakosság többi része, kivéve azokat, kik már az élelmiszer ellátásnál közreműködnek, a fent jelzett időpontra kénytelenek elhagyni az új román fővárost. A rendőrhatalom hajlandó a lakosságnak az új tartózkodási hely keresésében segédkezni. Kihágások a haditörvények szerint a legszigorúbban büntetendők.

Mint illetékes helyről jelentik, ez a rendelkezés nem függ össze Jassy katonai veszélyeztetésével, hanem abban a rendkívül izgatott hangulatban leli magyarázatát, amely a Jassyba menekült oláh lakosság között uralkodik és amelynek tolytán forradalmi zavargások kitörésétől félnek. Ezrével érkeztek újabb orosz katonák és rendőrök Jassyba a közbiztonság fenntartására. Az oláh menekülteket mind Oroszországba viszik, ahol a legnagyobb nyomorban vannak. Az orosz menekültek helyzete, amely a múlt évben az egész civilizált világot felháborította messze mögötte marad annak a nyomornak, amelyet most a romániai menekültek szenvednek. A hideg és az éhség uton-utfélen szedi áldozatait a menekülőkből. Egy kievi lap az Odesszán át Kievig vezető utat a halál útjának nevezte el. Sajnáljuk — írja a lap — a háboru szerencsétlen áldozatait és értjük példátlan izgalomát azoknak, akiket az élet eddig megkímélt.

A Novosztii közlése szerint az eddigi harcok alatt rendkívül sok román tábornok halt meg, vagy került fogságba. A legsúlyosabb veszteség Kragulina tábornoknak, a román nyugati hadsereg vezetőjének halálával érte a románokat. Halálosan megsebesültek továbbá Paporescu, Tuliescu és Todorescu hadosztályparancsnokok. A dandárparancsnokok közül fogságba kerültek Marsescu, Rascanu és még többen. Elesett Bratianunak, va-

lamint Carp Péternek egy unokaöccse. A román hadsereg az eddigi harcok alatt már elveszítette aktív tisztjeinek kétharmad részét.

A Wolff ügynökség jelenti: Tizenharmadikán romániai zászmányunk 28 tiszt, 1700 katona, 5 géppuska és négy vasuti vonat. Tizennegyedikén 4300 foglyot ejtettünk. Tizennegyedikéig Romániából 65.000 négyzetkilométert szállítottunk meg, ami az egész ország területének fele.

— A kiadóhivatal Izenete. A kiadóhivatal felkéri a t. elíteltöket, hogy az esetben, ha az Aradi Közlöny valamelyik száma nem érkezik meg a szokott időben, úgy jelentésbe ezt a körülményt annál a postahivatalnál, amely a lapot kézbesíteni szokta. A postahivatal az Aradi Közlöny kiadóhivatalát a hiányról azonnal értesíti. Ez a hivatalos értesítés korábban jut a kiadóhivatalhoz, mint az előírt panasz.

**A hadikövetvény ép oly biztos, mint a pénz. Mindkettőnek értéke az állam hitelképességén és gazdasági erején sarkallik. Csak hogy az otthon tartott pénz gyümölcsözőtlenül hever, míg a hadikövetvény hat százalékosnál nagyobb kamatot hoz!**

## IRODALOM ES MŰVESZET.

Színházi műsor:

Szombaton délután fél 4 óraker ifjúsági előadás: János vitéz, operett.

\* A színház hírel. „Ifjúsági és népies előadás. Szombaton délután fél négykor ifjúsági és népies előadásul a János vitéz pompás daljáték kerül színre. Este 8 óraker rendes helyárrakkal Molnár Ferenc rendkívül sikert aratott ujdonsága, a Farsang kerül előadásra. Vasárnap előadások. Vasárnap délután fél négykor a Kis király kitűnő operett van műsoron elsőrangú szereposztásban, este pedig Molnár Ferenc kitűnő színműve, a Farsangnak lesz a negyedik előadása. Teljes zenekar a színházban. Felsőbb engedély folytán 16-ától már ismét a teljes zenekar működik a színházban, így a szombat délutáni ifjúsági és népies előadásnál, a János vitéz operettnél már a teljes zenekar kíséri az énekeket. Mindenesetre ez nagyon elősegíti az előadások tökéletességét.

## MOZGÓKÉP SZÍNHÁZ.

\* A vetélytársnők eimen egy kiváló társadalmi sláger kerül vasárnap bemutatásra az Erzsébet mozgószínházban. E képet a világhírű Vitaskope német filmgyár márkája díszíti, a mi biztos garancia arra, hogy e kép kiváló és tartalom dús. A művészek kitűnő játéka, valamint a nagyszerű rendezés mintegy föléje emeli minden eddig készült hasonló kép fölé. A színház igazgatósága nagy körültekintéssel válogatta meg karácsonyi műsorait, úgy, hogy mind a három nap más-más sláger műsor kerül bemutatásra. Vasárnap Vergődő szívek Berky Lilivel, hétfőn a Médium, kedden pedig W. Pszlanderrel a Desdemona című sláger kerül bemutatásra.

\* Berky Lili, Gál Gyula és Mészáros Alajos a főszerepben a magyar filmgyártás leg-sikerültebb alkotása, a Vergődő szívek legközelebb az Erzsébet mozgószínházban kerül bemutatásra.

\* A Szaplótlon asszony az Apollóban. A világ legnagyobb filmjeit magában egyesítő „Arany-sorozat” negyedik képe volt „A szaplótlon asszony” (Lady Beatrice házassága). A méreteiben, kiállításában s megjátszásában kimagasló dráma aradi bemutatása négy napra volt tervezve, de az első két nap után gyász borult az országra s a mozik kapui nyolc napon át zárva maradtak. A szaplótlon asszony művészi filmjét csak most kapta vissza az Apolló színház s szombaton és vasárnap mutatja be. Akik annak idején elestek a világhíres amerikai film szépségeinek élvezetétől, most megnézhetik a szezon legnagyobb slágerének mondott képet. Sajnos, az Apolló-színház csak két napra tudta visszahozni a filmet s az előjegyzésekből ítélve, ez a két nap nagyon kevés lesz. Az igazgatóság úgy próbál segíteni a helyzetben, hogy úgy szombaton, mint vasárnap egy-egy előadással többet rendez. Szombaton fél 5, 6, negyed 8 és 9 óraker, vasárnap pedig délután 3, negyed 5, fél 6, este 7, 8 és negyed 10 óraker kezdődnek az előadások, amelyek természetesen nem folytatódások.

## KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

— Az aradi kereskedők és a pamutárnk rekvirálása. Néhány nap óta nagy nyugtalanságot kelt az aradi kézműru üzletben, hogy katonai küldött az üzletben levő pamutárnk a pamutközpont részére lefoglalja, még azokat az árakat is, amelyeket a nagykereskedők azal a garanciával szállítottak, hogy azok nem esnek a bejelentési kötelezettség alá és olyan mennyiségeket is, amelyek eddig mentesek voltak a rekvirálás alól. Az Aradi Kereskedők Köre a sérelmek orvoslása és egyöntetű eljárás céljából, kéri az érdekelt kereskedőket, hogy ebben az ügyben vasárnap délelőtt fél-tizenegy óraker a kör helyiségében (Tabajdy Károly-utca 1. szám) tartandó értekezleten megjelenni sziveskedjenek.

— Hamisítják az ecetsavat. A földművelésügyi miniszterium a vegyvizsgáló állomások jelentéseiből arról értesül, hogy újabb különösen külföldi eredetű olyan ecetsavak kerülnek forgalomba, amelyek mérgező tartalmu hangyasavat foglalnak magukba. Az aradi kereskedelmi és iparkamara figyelmezteti az érdekelt kereskedőket, hogy a kihágási eljárások megelőzése céljából helyesen teszik, ha a hozzájuk nagyobb mennyiségben érkező ecetsavat átvétel előtt a vegyvizsgáló állomással megvizsgáltatják, mert ott azonnal megtudják állapítani, hogy az ecetsav tartalmaz-e hangyasavat.

— A cipőtalp-beszerezés nehézségével. Az aradi kereskedelmi és iparkamara az Országos Börtelosztó Bizottságtól azerneti adatok alapján arra figyelmezteti az érdekelt kereskedőket, iparosokat és a közönséget, hogy a jövőben még kevesebb talpbőr állhat rendelkezésükre, mint eddig. Epen ezért a kamara arra figyelmezteti az érdekeltet, hogy talpbőrre anyagokból (ragasztott talpak, műtalpak, talpbak) már most gondoskodjanak.

# 60 FILLER "FAR" HYGIENIKUS SZIVARKAHÜVELY

1 DOBOZ "FAR" HATÁR VÉD-JEGY

1 KÖNYVECSKE-SODORNIVALÓ PAPIR- (70 LAP) ÁRA 12 FILLÉR

## SZERKESZTŐI ÜZENETEK.

S. F. Tábori posta 246. A megfelelő rendelet értelmében joga van az újlágos másodosztályú ezüst vitézségi érem viselésére, azonban a havi illeték nem jár utána. Az azonos kitüntetésnél csak az első után jár díj.

Cs. K. Budapest. Ajánlatára sajnálatunkra nem reflektálhatunk. A beküldött közlemény már rég nem aktuális.

Levelek, (Egy előfizetőné. Z. G. Egy aradhegyaljai előfizető. Egy erdélyi menekült. Egy aradi uriköny. Adrienne. Számos szülő. Előfizető leánya.) Névtelenül beküldött levelekre és kérdésekre nem válaszolunk. Csak igazolt előfizetőknek leveleit intézzük el.

B. S. Borosabes. Levelét eljuttattuk a borosabesi főszolgabíróhoz.

Egy városszéki háztulajdonos. Levelét a városi főmérnöki hivatalhoz küldtük be.

Schillinger Samu. Kisjenő-Erdőhegy. Kivánságára közöljük, hogy a hatóság nem az őt hengeralmát záratta be.

D. L. Váddal telt levelét az aradi kir. ügyészséghez juttattuk.

B. D.-né, Máriaradna. Hadifogságban lévőeknek élelmicikket ne tessék küldeni, úgy sem kapják meg. Legcélszerűbb csak ruhaneműt küldeni.

P. Juliska. Kispereg. A kért ügyben forduljon a Waschingtomban állomásozó osztrák-magyar főkonzulátushoz.

S. J. Zombrád. Ujabb intézkedés szerint a vármegyei kereskedők, a főszolgabírók, illetve jegyzőségek utján fognak cukrot kapni azzal a kötelezettséggel, hogy amíg a készlet tart, kötelesek a vevőket kiszolgálni.

N. L. Kőzkatona, tábori posta 306. Az említett postatiszt jogosan tagadta meg a csomag felvételét, mert a táborba élelmiszereket küldeni nem szabad.

B. I. Világos. Az említett cikkről olvasóink nagyrészen egészen más véleménye volt.

## NEMZETI SZÍNHÁZ

Aradon, 1916. december 16-án szombaton:

Déltűn fél 4 órakor mérsékelt helyárakat

János vitéz.

Operetta.

Ezre 8 órakor rendez helyárakat

B) Bérlet.

B) Bérlet.

A farsang.

Színmű 3 felvonásban.

Kezdet 8 órakor.

A szerkesztésért felel:

Rudnyánszky Endre távollétében:

Stauber József.

## Szálloda

étterem, kávéház, 9 vendégszobával,

Aradhegyalja egy nagyobb városában betegség miatt azonnal eladó.

Olj a kladóhivatalban. 6343

Kozmetikai intézetet nyitottam

Forray-u. 4. sz. alatt,

ahol mindennemű szépségápolást szakszerepekkel kezeltek: szepítés, májfestés, mőtözeres, pattanásos arcot széppé, ráncos, öregedő arcot simára, pettyes arcot lágyra kezeltek. Szemőlcse, hajszálakat villanással végleg eltávolítottok mindennemű fájdalom nélkül, szerezni csak rövid időre. Vörös orr s kéz kezelése, hajápolás, aróhámiasztás, aromassága jutányos bérletben. Fogadok 9-12-ig és 2-6-ig, hivatalnokokat esti órákban. Szerekek szétküldése vidékre is.

Felter Teréz,

Forray-u. 4. 6401

Sumi Marica — Bogdan Stimoff.

28815—1916. kh.

## Hirdetmény.

Több ízben tapasztaltam, hogy a nagymélt. m. kir. minisztertanácsnak az italokhoz kiszolgáltatandó cukor mennyiségének és a kiszolgáltatás módjának szabályozása tárgyában kelt 3166—1916. M. E. sz. rendeletét, melyet már 24516—1916. szám alatt f. év október hó 11-én kelt hirdetéssel közzétettem, az érdekeltek nem tartják be.

Figyelmetem tehát az érdekelteket (fogadók, vendéglők, kávéházak, kávéházak, cukrászok, szesz italok kimerésére szolgáló helyiségek, egyéni jellegű és más étkezési helyek) hogy cukrot italok mellé csak a fent hivatkozott s már közzétett rendelet 2. és 3. §-ában meghatározott módon és mennyiségben szabad kiszolgáltatni és pedig:

a) Egész adag italhoz kocka-kristály, vagy porcukrot 18 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 8 darab nagykockát, vagy 4 darab kiskockát. b) Egy csésze vagy egy pohár italhoz kocka- vagy kristály vagy porcukrot 13 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 2 darab nagykockát, vagy 8 darab kiskockát. c) Kis csészékben vagy kis pohárban kiszolgáltató italhoz kocka-, kristály- vagy porcukrot 9 gramm súlyban, illetőleg kockacukorból 1 darab nagy kockát vagy 2 darab kis kockát.

Aki a jelen rendelet rendelkezéseit megszegi, vagy megszegésüknél bármily módon közreműködik, az, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és két hónapig

terjedhető elzárással és hatszáz koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettetik.

Arad, 1916. december hó 7-én.

Green, főkapitány.

Kettőszáz darab tarka

# hasastehén eladó.

Kisjenői Főhercegi Uradalom R. T. Kisjenő.

6389

# SIROLIN "Roche"

mellegegység, számarhurut, asztma, influenza ellen.

Ki használjon sirolint?

1. Mindenkinek, aki hosszabb idő óta szenved köhögéssel. Mert jobb betegségeket elhárítani, mint gyógyítani.
2. Azok, kik krónikus légzőhurutban szenvednek, sirolint használják.
3. Asztmában szenvedők, kiknek betegségük sirolin használata jelentékenyen csökkenti.
4. Skrofulózisban szenvedő gyermekek, kiknek általában hányásukat a sirolin előnyösen befolyásolja.



Kapható minden gyógyszertárban ára 4 koronára

Aradi és csanádi egyesült vasutak.

# Hirdetmény.

6%-os elsőbbségi részvényeinknek 61. számú ideiglenes szelvénye 6 koronával, 5%-os elsőbbségi részvényeinknek 13. számú ideiglenes szelvénye 5 koronával

Aradon: a társaság főpénztáránál és az Arad-Csanádi gazdasági takarékpénztár részvénytársaságánál,

Bécsben: Schoeller & Comp. bankháznál,

Berlinben: a Nationalbank für Deutschland, a Bank für Handel und Industrie és a Berliner Bankinstitut Joseph Goldschmidt & Cie. cégeknél,

Majnai Frankfurtban: a Dresdner Bank in Frankfurt am Main. cégnél,

Budapesten: a Magyar Agrár- és Járulékbank részvénytársaságánál,

1917. év január hó 2-től kerül beváltásra.

Az alapszabályok 10. §-a értelmében folyó hó 2-án közjegyző jelenlétében a következő számú 6%-os elsőbbségi részvények sorsoltattak ki:

68	322	323	491	532	696	890	1045	1050	1235	1317	1391	1603	1633
219	2112	2195	2273	2510	2517	2638	3090	3183	3334	3534	3610	3642	3676
3749	3935	4031	4104	4116	4209	4353	4722	5050	5072	5188	5467	5773	5796
5801	5809	5894	5994	6193	6240	6324	6404	6463	478	6491	6505	6507	6572
6610	6612	6617	6642	6667	6911	693	6973	6976	7044	7142	7205	7468	7514
7616	7858	7878	7911	8022	8051	819	8476	849	8716	8920	9262	9328	935
9394	9418	9458	9496	9656	9694	9721	10010	10178	10265	10292	1033	10449	10544
10713	10726	10765	11128	11150	11206	11290	11303	11535	11543	11584	1077	12286	1242
12454	12579	12623	12650	12819	12977	13009	1338	13494	13779	13782	1374	13917	1375
14211	14251	14395	14610	14614	14674	14756	1474	1523	15206	15342	15545	15685	15701
5857	1593	1603	16033	16034	16086	16276	1640	16408	16433	16494	16503	16520	6538
16543	16766	16794	16869	17077	17233	17707	17709	17894	18222	18255	18279	18649	18659
18755	18958	19109	19324	19410	19547	19583	1961	19609	19653	19716	19771	19857	20021
20064	20162	20296	20434	20450	20454	2459	20644	2741	2775	20972	21217	21232	21556
2156	21567	21044	21664	21718	21751	21829	21862	21962	22143	22270	22281	22295	22307
22500	22503	2247	22644	22968	23052	23075	23128	2314	23165	2180	23183	321	2359
23585	23586	23632	23639	23685	23820	24112	24116	24141	2414	2470	24295	24391	2447
24636	24642	24664	24712	2437	24920	25351	2452	25710	25880	25935	26066	26091	26092
26109	26425	26779	26836	26848	27250	27275	27483	27609	27684	27721	27803	27910	27915
28025	28183	28207	28289	28023	28765	28794	28820	28983	29132	2913	29264	29571	29802
29869	29969	30015	30120	30213	0231	022	30240	30266	3052	30435	30624	30860	30930
31263	3126	31285	31366	3149	1553	31946	31985	31991	32067	32307	32342	32350	32379
32094	32424	32620	32635	32636	30643	33007	3347	33389	3345	33596	3365	3793	3321
3443	34118	34152	34303	34610	34698	34753	34770	3484	35031	35185	35424	3550	35653
35801	35863	36130	36145	36405	36441	36527	36563	36682	3774	36912	36926	37020	37007
37325	37850	38223	38377	8424	3485	39466	39470	39597	39709	39737	39848	39849	39878
40017	40025	40183	40347	40615	4080	4818	41083	41364	41315	41762	41799	41998	42162
42250	42621	42941	43594	44261	44435	44536	44576	45624	46041	46314	46317	46351	46479
47055	47543	47899	48069	48316	485	1485	4763	48372	49101	49127	49510	49566	50059
50124	51029	51433	51588	51641	51702	52620	52756	52831	52835	53076	53235	53265	53546
53618	5405	54103	54326	54367	54542	55110	55334	55366	55407	55689	55815	55976	56055
56057	56267	56480	5659	56738	57337	57699	57791	58213	58656	59168	59320	59445	59597
59740	60048	60465	60485	60633	60671	60830	61017	61201	61339	62406	62538	62631	62682
62907	62987	62995	63460	63647	63967	64306	64478	64431	64632	64780	64846	65563	65634

Ezen kisorsolt 6%-os elsőbbségi részvények a 62. számú szelvényvel együtt 1917. évi január 2-től kezdve — az elévülési idő lejártáig — fenti tiszelt helyeinken egyenkint 206 korona kifizetése és az élvezeti jegy kiszolgáltatása mellett beváltatnak, mely kisorsolt elsőbbségi részvények osztalékra való jogosultsága az 1916. évi osztalék, illetőleg a 62. számú szelvény kifizetésével megszűnik.

Eddigi sorsolásokból be nem váltott elsőbbségi részvények:

1912. évről: 5720, 60252.

1913. évről: 11051, 19708, 32270, 55937.

1914. évről: 510, 6574, 7722, 12494, 16041, 16098, 18897, 22287, 27231, 28142, 35018, 50213, 51537.

1915. évről: 184, 645, 760, 2190, 3549, 3858, 4147, 13020, 15119, 15645, 15690, 16486, 18301, 19877, 20431, 29671, 29967, 30428, 31004, 31898, 33813, 36584, 36000, 46751, 53656, 58582.

Arad, 1916. évi december hónapban.

ARADI ÉS CSANÁDI EGYESÜLT VASUTAK  
RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

## Hir-etmény

A kereskedelmi miniszter ur legújabb intézkedése szerint Arad város fogyasztói havonkiut 200 métermázsa petroleumot fognak kapni, Aradmegye lakosságának pedig összesen 885 métermázsa jut. A petroleumot Aradon ezután is a nagy és kiskereskedők fogják árúsítani. Figyelmeztetem azonban úgy a kereskedőket, mint a lakosokat, hogy ebből az Aradnak szánt 200 métermázsból kizárólag aradi lakosok kaphatnak, tehát ebből egy decit sem szabad a város területéről kivinni. Az a kereskedő, akiről bizonyul, hogy tudva nem aradi fogyasztónak adott el petroleumot, büntetésben részesül és az árúításból kizáratik, azt a fogyasztót pedig, aki a kereskedőnek ebben segítséget nyújt, szintén büntetés éri. A nagykereskedőknek ugyancsak tilos Arad számára kapott petroleumból akár hordókban, akár kisebb mennyiségekben Aradról kiszállítani. Ennek szigorú ellenőrzésére a vámháznál szolgálatot teljesítő városi hatósági közökeket egyidejűleg utasítottam.

Nyomatékosan figyelmeztetem a kereskedőket, hogy Arad lakosságának a maximális árakon (literenkint 50 fillér, kilogrammonként 60 fillér) kötelesek megjelölt készleteikből eladni. Amennyiben a hatóságnak tudomására jut, hogy a kereskedők tojás, szárnyas, tengeri stb. ellenében, tehát nem készpénzért árúítják a petroleumot, az eljárás azonnal megindul ellenük és megfelelő büntetésben lesz részüik. Kérem a város lakosságát, hogy a tudomására jutó minden ilyen csereszületet jelentsen be a rendőri büntető bíróságnál szóbelileg vagy írásban.

Arad, 1916. december 7.

Varjassy, polgármester.

# URANIA SZÍNHÁZ.

Szombaton, vasárnap

A világ legszebb nőjével:

Franzeska Bertini-vel

## A mozi csillaga.

Számozott jegyek délután 3 órától a mozi irodában válthatók.

6159

## Fagydagánatok

elmulasztására, ügyviszketőség biztos meg-

# FRIGIN.

szüntetésére legjobb szer a

Ara ecsettel és utasítással 1 korona.

## Legfajdalmasabb tyukszemétől

is 3 nap alatt mindenki megszabadul

a Hajós-féle ANAGALLIN használata által. — Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázn kell az ANAGALLIN szóra. Ara használata utasítással együtt 1 korona.

## Poloskák

küirtására a legalkalmasabban és teljesen csak a „Phenol-sav”-val eszközölhető. A butorokat nem rontja, még a petéit is küirtja. Ara 1 üvegnek 1 korona.

## Legjobb fekete hajfeső

a „Metogen”. Egy pár perc alatt bármely hajat, vagy bajuszt a legszebb állandó fekete színre lehet festeni anélkül, hogy a színt le lehetne mosni. Ara 2 korona 40 fillér.

A fenti szerek kaphatók a készítőnél

## Hajós Árpád

gyógyszertárában

ARAD, Andrásy-tér 22. sz.

Alapított 1836. évben az Aradmegyei Közkórház számára.

Használt ólom megvételre kerestetik.

# Apró hirdetések.

## Tudnivaló az apróhirdetésekről:

Az apróhirdetések díját szavak szerint számítjuk.

Minden szó hirdetés ára 5 fillér. Vastagabb betűkkel 16 fillér.

A vastagabb betűkkel kívánt szavakat aláhúzással kell jelezni.

A legkisebb hirdetés ára 1 korona.

Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Hirdetéseket délután 4,6 óráig vesszük fel.

A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amelyik tartalmánál fogva eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa.

## Levelezés.

### Fiatalszűke leány

ismerettség hiányában ezúton keresi katonatisztnak tisztességos ismerettségét. Leveleket a kiadóhivatalba „Szűke kislány” jellegre kérek. 6409

### Harmiac év körüli nő

tisztességos ismerettségét kötne 50 év körüli zömök úri emberrel. Levelet „ismeretlenség” jellegre a kiadóba kér. 6412

## Kiadó lakás.

### 3 butorozati szoba

azonnal kiadó Misorika-palota, II. em., III. kapu. 6410

## Alkalmazást keres.

### Könyvelésben.

levelezésben, gépirásban és irodai teendőkben teljes jártassággal bíró hivatalnoknok állást keres. Cím a kiadóhivatalban. 6401

### Perleket könyvelés

az esti órákban könyvelést vállal. Cím a kiadóban. 6407

### Irodai munkálatokat

elvéllal lakásban egyéves önkéntes, Magyar-u. 26. 6405

## Alkalmazást nyer.

### Ügyes, előfroncz

közleány azonnal felvétel, Pórray-u. Hunnia kalapüzlet. 6411

### Kiadványok

ki a román nyelvet is bírja. felvételük elsőrangú üzletben. Ajánlatok a kiadóba kéretnek E. C. jelleg alatt. 6415

### Bölcséleprő

vagy majorgasdát keresek újévi belépésre, ki a gazdaság összes ágazatában járatos, rokkmunkatona, és munkaképes, kis családú, előnyben részesül. Ajánlatok felvétel igény megjelölésével íj. Szlovák Gyula, Temesvárszék címre küldendők. 6372

### Egy szöveg író

kifutónak nyomdánkban felvételük.

## Ingatlan.

### Pargy L.-u. 140. számú

új adómentes magánház, villany. és vízvezeték bevezetéssel, átadó. 6311

## Gyógyászat.

### Helmolt.

A legártalmatlanabb aranyrézt és finomított. Izzadó, légyes, zsíros, atkás (mitoseres) arcot naponta ahányiszor szükséges, gyapotról öntött folyadékkal megtöröljük. Az arc rögtön csodás szép lesz, mintha valami mesés lehelet finomságu harmattal volna bevonva. Az atkák pár nap alatt elmúlnak. Ára 1 korona. Dr. Földes és Habs piperezsappan és vegyszertágya Aradon. Főz mellett ne használjuk. 12

## Vétel és eladás.

### Kiadó

egy kitűnő szövegíró készült, gyengébb testalkatra szabott, alig használt fekete zsebkönyv. Cím a kiadóhivatalban. 6418

### Tízleten kezelt

időt hibásan méltányos árban eladó. Cím a kiadóhivatalban. 6314

### Bemek szép

karácsonyi ajándéknak alkalmas cikkek érkeztek: legújabb füstök, gallérok, keztük, harisnyák és fűzők, cipke, szalag nagy választékban. **Wolffmann Sándor** Arad, Andrássy-tér 20. 6405

### Karácsonyilag

nagyban és kicsinyben kaphatók Ortutay Lajosnál Arad, Deák Ferenc-u. 29. Telefon 11-24. 6197

### Művészeti könyvek.

képestervek, levelezőlap- és emlékalbumok, valamint egyéb karácsonyi ajándékok nagy választéka **Deák Béla** könyv- és zeneműkereskedése, Pórray-utca. 6071

### Tábori dobozok.

levelező-lapok, levelek és papíráruk nagyban és kicsinyben jutányos áron kaphatók **Pichler Sándor** papírkereskedésében és könyvnyomdájában Arad, Szabadság-tér 1. Telefon 308. 601

### Festő minták.

(Kölcsönzésre is) festővázon és kékkek nagy választékban, **Deák Béla** könyvkereskedésében. Pórray-utca. 6071

### Új butorok

Butorok a legjobb kivitelben kaphatók, hitelképes egyéneknek kölcsön, és részletfizetésre szállítok **Sarai Károly** bol. és butorüzletében Aradon, Aeztalis Sándor-utca 5. sz. 913

## Különféle.

### Legtökéletesebb

ötrompótló a Citrom-szörp fél és egész kilós üvegekben, ára különként 3 korona. Kéretli szépségségi írisz gyümölcsből készült hegyi málnaszörp fél és egész kilós üvegekben, különként 3,60 korona **Földes Gyógyszerár, Habs Gyógyszerár.** 12

### As Anusol

aranyér-kupokát mindenben pótolják a Haemorrhoidál-kupok, azonos összetételük folytán hatásuk is teljesen azonos, ára 3 korona. **Földes Gyógyszerár, Habs Gyógyszerár** Arad. 12

10822—1916. pm.

## Hirdetmény.

Az 1917. évi törvényhatósági utalapról vonatkozó költségelölirányzatot az utadó számlák és minimumok iránti részletes számtárral együtt a közgazdasági bizottság által történt tárgyalás után az 1890. évi I. t. e. 22 §-a értelmében a városháza I. emeletén lévő hivatalos helyiségemben folyó évi december 14-től 29-ig terjedő 15 napi közszemlére kiteszem azt, hogy abba a hivatalos órák alatt bárki betekinthet, az előirányzat ellen felszólalhat és a felszólalást írásban a kitétel időtartamának lejártáig hozzám bejuttathatja.

Arad, 1916. december 14.

Varjassy, polgármester.

10450—1916. pm.

## Hirdetmény.

Az Országos Közelelmzési Hivatal 8851—1916. számú rendelete szerint a cs. és kir. hadsereg-főparancsnoksághoz állandóan érkeznek különböző állami és önkormányzati hatóságoktól megkeresések, melyekben különösen a hadsereg részére dolgozó üzemek számára szükségelt petroleum és egyéb motorhajtó anyag átengedése kérelmezettik.

Tekintettel arra, hogy a cs. és kir. hadsereg-főparancsnokságnak nem áll módjában az ily kérelmeknek eleget tenni, közhírré teszem, hogy az ilyen irányú kérelmekkel jövőben közvetlenül a m. kir. kereskedelemügyi miniszter urhoz kell fordulni.

Arad, 1916. december 7.

Varjassy, polgármester.

10326—1916. pm.

## Hirdetmény.

Arad sz. kir. város közlelmzési bizottságának előterjesztésére az aradi kereskedelmi és iparkamara szakvéleménye alapján az étkezési burgonyának azon árát, mely mellett Arad sz. kir. város területén forgalomba hozható, december 10-től további intézkedésig azokra nézve, kik burgonyát 50 kg.-mon felül bármily mennyiségben eladnak, kilogrammonként 24 fillérben, kicsinybeni eladásra nézve kilogrammonként 26 fillérben állapítom meg.

Burgonyát a most megállapított árnál Aradon magasabb áron ársítani tilos. Aki ezen tilalmat megszegi vagy a tilalomba ütköző ügylet megkötésénél bármely módon közreműködik, amennyiben cselekménye súlyosabb büntető rendelkezés alá nem esik, kihágást követ el és hat hónapig terjedhető elzárással és 2000 koronáig terjedhető pénzbüntetéssel büntetettik.

Ami a készlet tekintetében, amelyre nézve a kihágást elkövették, a törvény értelmében elköözésnek van helye.

Utastom a kapitányi hivatal, hogy a most meghatározott eladási árak betartását szigorúan ellenőrizze, az ellene vétőkkel szemben pedig a legszigorúbban járjon el.

Miről a kapitányi hivatal, gáji alkaptányi hivatal, tanács, rendőri büntető bíróság, közlelmzési bizottság és hírlapi közléstétel céljából a helybeli naplajok értesítendő.

Arad, 1916. december 9.

Varjassy, polgármester.

# Magyar gyógyborok

## Kitűnő minőségű hegyaljai fehér édes borral készítve.

**Vasas chinabor.** Elsőrangú minőségű, véréképző gyógybor, vörösgyökerek, lábbadosók, sápkóros gyermekek részére kiváló erősítő szer. Bőzve a chinin- és vas nagy gyógyereje kiválóan érvényesül. Kis palack ára: 2 korona 80 fillér. Nagy palack ára: 4 korona.

**Condurongó bor.** Kiváló gyomorerősítő szer, finom fűszerezésű, szon-gító, a gyomorra és belekre jóhatékony hatást gyakorló gyógybor. Gyomorbetegség részére és ott, ahol a condurongó kéreg járva van. Egy palack ára: 3 korona.

**Pepsin bor.** Egyesíti a pepszin és a sósav jó tulajdonságait és kiválóan alkalmas a most nehezen beszerezhető Acidol pepszin helyettesítésére. Gyenge emésztésnél igen ajánlható. Egy palack ára: 3 kor. 60 fillér.

Kapható a készítőnél:

1345

# Rozsnyay Mátyás gyógy-szertárában Arad, Szabadság-tér.

## Láb- és kézizzadás

biztosan és leggyorsabban elmúlik, a „Peppo” folyadék és „Peppo” hintőpor segítségével.

**Szárit! . . . Szagtalanít!**

Peppo folyadék ára használati utasítással 1 kor. 20 fill.

Peppo hintőpor . . . . . 1 kor. — fill.

## Legfájdalmasabb tyukszemétől

Is három nap alatt mindenki megszabadul a Hajós-féle ANAGALLIN használatával. Kezelése igen egyszerű, nem piszkít, nem ragadós. A beszerzésnél vigyázni kell az ANAGALLIN szóra. Ára használati utasítással 1 korona.

## Gyöngyfehér fogakat

# Doré fogpaszta

használatával. Nem habzik! A szájjüreget desztinficiálja, utólszógen kellemes. Ára egy porcelán-szerelemnek 80 fillér.

Fenti szerek kisarálagos készítője és egyedül nagy raktára:

# HAJÓS ÁRPÁD

gyógyszertára Arad, Andrássy-tér 22. sz. (Mogyorósszal szemközti.)